

כניס התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

ג' שבט תשע"א

נא

שנה ט"ו גליון תרצ"ג

תוכן הענינים

לקח טוב..... עמוד ב'
 שבת בשבתו..... עמוד ג'
 דבש תמרים..... עמוד ד'
 בשפתי צדיקים..... עמוד ה'
 פרפראות להכמה..... עמוד ו'
 ודרשת וחקרת..... עמוד ח'
 פניני התורה..... עמוד י"א
 משולחן גבורה..... עמוד י"ג
 חוקים להורות..... עמוד ט"ז
 היולא דצדיקיא..... עמוד י"ט
 מי האישי..... עמוד כ"א
 דבר בעתו..... עמוד כ"ד
 משולחן מלכים..... עמוד כ"ז
 דברות קודש..... עמוד כ"ט

למען תספר... וידעתם כי אני ה'

מעיר לעיר ומכפר לכפר נדד הגאון הצדיק רבי ישראל סאלאנטער זצ"ל כדי לעורר את לבבות הנרדמים והשקועים בהבלי הזמן, דרשותיו ודיבוריו שיצאו מפיו כשביבי אש נכנסו ללבות שומעיהם, ונתעוררו לשיפור המעשים.

פע"א בהגיעו על אם הדרך להאכסניא הקבועה שלו, מיד הרגיש שבעל האכסניא שמכירו לשעבר נחלש בתמימותו ויראתו, וכששאל לו לפרש הדבר, ענהו שלפני כמה ימים הגיע לכאן פוקר והולל אחד והתרים כלפי מעלה בדיבורי ודון וכפירה, והוציא נגד עיניו התיכת דבר אחר, ואמר לו בוא ונראה האם הבשר ייתקע בגרוני ואיחנק או לא, והוא זללו בהנאה מרובה, והתרברב בפני שהנה העולם כמנהגו נוהג, ומני אז נכנס בי תמיהות וקושיות רח"ל כלפי מעלה, רבי ישראל לא השיב לו כלום ופנה לחדרו.

אחר כמה דקות חזרה בתו הקטנה של בעל האכסניא מבית הספר כשפניה קורנות מאושר, והראה לאביה שקיבלה 'תעודת הצטיינות' מהבית הספר על אומנות הציור והצביעה, ורבי ישראל נענה ואמר לה בואי ואנסה אותך האם באמת את בקיאה באומנות הציור, והיא סירבה בתוקף, ורבי ישראל פנה להאב ואמר לו למה בתך אינה רוצה להראות לי, ענה לו האב שהיא חושבת שהיות שיש לה כבר התעודה בידה, שוב אינה צריכה להראות לכל אחד ואחד שהיכולת בידה.

השיב רבי ישראל לעומתו - מכאן תשובה ניצחת גם לקושייתך בעניני השגחה, כי הלא השי"ת כבר הוכיח לעיני כל העמים את השגחתו הפרטית על ידי הנסים הגלויים ביציאת מצרים, ויש לנו תעודה המוכיחה על כך, היא התורה שניתנה לנו, האם יש הגיון בדבר שבגלל כל אדם שיבוא ויגיד שאינו מאמין, שה' ישנה את סדרי בראשית ואת הליכות הטבע, כדי להזכיר שיש דין ויש דיין.

זהו הם דברי הרמב"ן בפרשתן שכתב אודות האמונה בה, וז"ל: "כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו ויודע ומשניה ויכול וכו', ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת כדל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובנינו לבניהם לדור אחרון.

זמנים	הד"ר	מוע"ש	יחסי התורה	מס' ספרות
ברוקלין	4:29	5:58	יום א'	דף טו:
קרית יואל	4:28	5:57	יום ב'	דף טז:
מאנסי	4:29	5:57	יום ג'	דף טז:
לעיקואד	4:32	6:01	יום ד'	דף יז:
מאנטרעאל	4:12	5:41	יום ה'	דף יז:
מעלבירן	8:28	9:58	עש"ק	חורה
בוונאס איירעס	7:56	9:24	שב"ק	חורה
לאנדאן	3:54	5:22	להבנות מודעות, ברכות מול טוב, הנצחת שם, לעילוי נשמות, וכו' פנו לאפיס כולל עני חיים באר"י: 1-888-732-6347 EXT 4	
מאנטשעטער	3:52	5:22		
אנטוורפן	4:34	6:06		
וויען	4:02	5:31		
בני ברק	4:29	6:05		
ירושלים	4:14	6:09		

די סארויבערסטע סגולה מאר

כל מיני ישועות

יש סוגיות אינאליאביליות רבי מאיר ככל הנס משיקע חסידו

1-888-REB-MEIR 732-6347

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר והסידות נאמרים

כא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו,
מי שרואה את עצמו "אני" היינו שהוא שלם,
הריהו מכביד את לבו ומטמטמו.
(תורת המניד מזלאתשוב)

החודש הזה לכם, איתא במדרשים מבואר
שהכל מוסר לדינו והכל נמצא ברשותינו
עיי"ש, ואם היה האדם יודע מה הוא ומה
שיש לפי"ו בידו, בודאי לא היה מבטל אף
רגע אחת.
(חידושי הרי"ם)

למחור וכרוב דברים לא יחדל הא, ישים
מנעול כלומר מסגרת לפניו שלא ידבר
דברים בטלים וזהו נעליכם מלשון מנעול
הסוגר כגליים כלומר בהרגל שלכם ואף
שהיצה"ר מקמין החומרות לקלות, אבל
הכרירה בידכם לבלתי שמוע לזקן
וכסיל הלוה, וזהו ומקלות בידכם
הנקלה בעיניכם בידכם ניתנו בלתי
לעשות כעדתו, ולעשות רצונו ית'
ויתעלה. (הרח"ק מהר"ש מבבלזא זי"ע)

ויאמר משה בניערינו
ובוקנינו נלך וכו', נ"ל דאי
בגמ' בשמחת בית השואבה היו
אומרים אשר ילדותינו שלא
ביישה את זקנתנו הדיינו שהיו
מתנהגים מיד בניעורתם כשורה
ולא היו מתביישים בוקנותם
ממעשה נערותם שהיו ג"כ
בקדושה, אבל מיש אינו מתנהג
בקדושה בניעורתו או לעת זקנתו
מתבייש ממעשיו הקדומים, עיי"כ
טוב שיתקדש עצמו מיד, וזהו
בניערינו ובוקנינו נלך ר"ל
שנתנהג ונלך בקדושה הן
בניערינו והן בוקנינו בבנינו
ובבנותינו, היינו שנדרך אותם
בקדושה, כצאינו ובכרינו, גם
בעבודת הגשמיות כמשא ומתן
ואכילה ושתיה וכו', נלך בכל זה
להשי"ת, כי חג ה' לנו, ר"ל כי
התלהבות אש בוער בנו לעבודתו
ית"ש ויתעלה זכרו. (טעם אלימלך)

הטעם שיש לנו יצה"ר כי ע"י שבירתו נהיה מנובדים בעיני הקב"ה

כא אל פרעה איתא במד' הה"ד כובד אבן וכו', נ"ל כי
פרעה הוא מלשון עורף היינו יצה"ר, כא אל פרעה לשבור
היצה"ר, וזהו פי' הכתוב כי אני הכבדתי את לבו, היינו של
ישראל, ואת לב עבדיו, היינו העבדות שלהם הכבדתי להם
כזה שנתתי להם היצה"ר הנקרא פרעה ואיתא בספרים,
למה נתן הקב"ה יצה"ר באדם כדי שיהיו לו מלחמות ויהיה
עוסק תמיד בשמירת היצה"ר ויהיה שברו גדול עד למאוד,
אבל אם לא היה נתן היצה"ר ולא היו לו שום מלחמות לא
היה שברו גדול כ"כ, וזהו שאמר הכתוב כי אני הכבדתי
היינו ע"י שנתתי היצה"ר בתוך לבותם, וא"ת למה נתתי
היצה"ר לזה אמר למען שיתי אותותי הוא לשון התקשרות
היינו כשגביר היצה"ע על היצה"ר או יהיו לו התקשרות
הזק כבורא עולם יותר מאם לא היה לו שום מעכב.
ועוד נזכר לומר, כי אותותי מלשון אותות, היינו כי
מהמזות ומעש"ש שישראל עושים בדחילו ורחימו נעשים
אותות למעלה, וכדאי' בספח"ק כשישראל עוסקים במצות
הקב"ה יושב וכותב ואלהו חותם, והמד' מפ' פי' הש"ס על כי
אני הכבדתי מלשון כבוד, והיינו חק, כי באמת נראה למה
זה הוא שתיבת כב"ד נתפרש בכ"ד לשונות ל' כבד ול' כובד,
כי ע"י הכבדת והצרות שישראל סובלים בשבירת היצה"ר
עיי"ז הם נעשים מכובדים לכל, וכדאי' פרעה הקריב יצא"מ
לכן של ישראל לאביהם שבשמים וזהו עיקר יצא"מ
שיוצאים מרשות היצה"ר, ואין לך בן הורין אלא מי שעוסק
בתורה.

וזל עבד איש מקנת כסף ומלתה
אותו אז יאכל בו, ור"ל עבד איש,
ר"ל כלל העסקים אם תרצו יהיה איש
זה היצה"ר לעבד לך לעיני הנפש,
וזהו ומקנת כסף במספר קמן בגימ'
מ"ז כמו נפש, רק בכל עסקי החומר
אשר יסיתך היצה"ר ומלתה אותו
שתסיר הקליפות ממך ותקיים בכל
דרכיך דעה, אז יאכל בו, הנשמה
שגם בו תעבוד את ה', כמוהו"ל בכל
לכביך בשני יצריך. (אור פני משה)

קדש לי כל בכור פטר כל רחם
וכו', בכור הוא המחשבה, שהוא
תחילת הדיבור והמעשה, וזה קדש לי
כל בכור, היינו שתקדש כל
המחשבות, ואיזה מחשבות העיקרים
לקדש, אמר הכתוב פטר כל רחם,
היינו שעוקר הוא מחשבות רחם
שעת היוונו צריך לקדש עצמוש לא
לחשוב תאוות גופניות, רק בלתי לה'
לכדו, וזה באדם ובבהמה לי הוא
היינו בשעה שהאדם עושה מעשה
בהמות, יחשוב במחשבתו לי הוא, היינו לשם
מצות הבורא ית' שמו, ולא להנאת עצמו
כלום. (בנסת יחזקאל)

זאת חקת הפסח, הענין כי היו ישראל
במצרים במדרגה שפלה מאד שהוצרכו
להמשיך רחמים ממקום גבוה שאין נוגע שם
שום היצון, וכמו שדרו"ל אני ולא מלאך,
בכחי אני ה' חוקר לב כוחן כליות, ויודע
הנקודה הפנימית של נפש הישראלי
שבאמת טוב, ואף שהיו נראים לפנים
כהמצרים, אבל השי"ת כוחן כליות ולב יודע
פנימיות לבכם ושישראל התמרמרו על
ריחוקם מהשי"ת ועיי"ז התעורר רחמים
ממקור הרחמים למעלה, ולכן כל בן נבר לא
יאכל בו להורות עיי"ז שאכילה הזאת היא
ממקום גבוה ששום אין שום היצון מוגיע.
(ישמח ישראל)

משכבו וקחו לכם צאן למשפחותם,
מהו"ל במכילתא משכבו ידכם מע"ז, היינו
מעבודה שהיא זכה לכם, רק מן השפה
ולחוי' וקחו לכם, אותיות מל"ך,
למשפחותיכם היינו שתהברו יחד בעבודת
ה' באהבת ה' ובאהבת הברים. (תורת אבות)

וככה תאכלו אותו וכו' נעליכם
ברגליכם ומקלכם בידכם, וי"ל שהכתוב
מרמו על תהלכות בני אדם שכל אחד
מתהלך לפני הרגלו כי הרגל נעשה טבעי,
לכתורה הק' מלמד לאדם דעת כי האדם
ימשול על טבעו ולא שהטבע תמשול בו, כי
מטבע החומרי להטות אל ההטא והמרגי,
ועי"כ ישלך האדם נעלו ולשום חתום כפי
טבעו והרגלו ובמתג ורמן יטה טבעו לדרך
הישר, למשל בדבר שפתים שהם אך

ולמען תספר באזני בנך וכו',
וידעתם כי אני ה', וי"ל דכאשר
אדם רוצה להשריש בלב הבריו
דבר אמונה או שרוצה להוכיחו
צריך מקודם הוא להאמין באותו
הדבר בשלימות ולקשט עצמו, ואז
יהיו דבריו יוצאים מן הלב ויכנסו ללב, אבל
אם לא יחזיק בעצמו את האמונה לא יוכל
להשפט אותו על אחרים, וזהו ולמען תספר
באזני בנך וכן בנך, שכדי לקבוע האמונה
בלבבניכם צריכים אתם לדעת בעצמכם כי
אני ה' ולהאמין באמונה שלימה, ואז תוכלו
לקבוע האמונה בלב בניכם.

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך, הטעם
שהזכיר ב' דורות, דוקא בנך וכן בנך, יובן
עפי"מ הגמ' כל שהואתי"ח ובנו ת"ח וכן בנו
ת"ח שוב אין התורה פוסקת מרעו לעולם
לפי שהתורה מחוררת על אכסניה שלה וכו',
כן כאן צוה השי"ת להשריש האמונה בלב
בנו וכן בנו עיי"ז שיספר להם מופתי מצרים
ושוב לא תפסק האמונה לעולם, והבן.
(אין עדות)

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים, על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

על ידי השבת נתברר חידוש העולם שהקב"ה בראו ועשאו

בא אל פרעה וגו' למען שתי אותותי אלה בקרבך ולמען תספר באזני בנך וגו' את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בהם וידעתם כי אני ה'. יש לדעת מה זה הלשון אותותי ולא אמר מופתי. גם מה זה למען תספר באזני בנך אינו מובן. גם וידעתם כי אני ה' אינו מובן, שהיה לו לומר וידעו כי אני ה'. ויש לפרש ידוע שעל ידי אותות ומופתים של מצרים נתפרסם לכל חידוש העולם שהקב"ה חדשו ובראו ועשה בו כרצונו, כידוע לכל מכל ספרי קודש, על כן אנו אומרים בכל קידושי שבת ויום טוב זכר ליציאת מצרים, כי הקידוש בשבת ויום טוב הוא להעיד על אלהותו יתברך שברא עולמו בשהי ימים וינח ביום השביעי דהיינו להעיד על חידוש העולם, וזה נתגלה ביותר ביציאת מצרים, על כן אומרים זכר ליציאת מצרים בכל הקידושים. וזה פירוש הפסוקים הנזכרים לעיל, למען שתי אותותי, רצה לומר שעל ידי פרעה נתגלה הסוד שבת ויום טוב שנקרא אותותי כידוע, שעל כן פטורים מתפלין כמאמר חז"ל. וזהו למען תספר באזני בנך וגו', רצה לומר כי המצות עשה של שבת היינו זכור וגו' אינו אלא בפה דוקא שהקידוש והבדלה דוקא על ידי דיבור הם, שצריך לספר לבני ביתו דוקא בשינון הקידוש של שבת כי על ידי זה נתברר חידוש העולם ועל ידי יציאת מצרים. וזהו למען תספר באזני בנך דהיינו הקידוש וסיפור יציאת מצרים שבו שעל ידי זה נתגלה לכל העולם שהקב"ה חידש העולם כולו והוא עילת כל העילות, על כן כתיב את אשר התעללתי במצרים, רצה לומר שעל ידי יציאת מצרים נודע לכל שהוא פועל הכל, והוא התעללתי, רצה לומר שאני פעלתי הכל וזה נודע על ידי אותות ומופתים של מצרים. וזהו וידעתם כי אני ה', רצה לומר שעל ידי הנ"ל נתגלה לבני ישראל שאני ה' כנ"ל. (מאור ושמש)

דכירי אינשי וי"ל שתי אותות אות ארבה מצד עצמה ומה שנמשך עמו דהיינו אות שבת, וזה צ"ב מאי נייחא שייך בזה הא לאו בר מלאכה הוא אבל י"ל דשפיר שייך בי נייחא לענין תחומין דדרכן של הארבה לפרוה ממקום למקום ובשבת נשאר בתוך התחום ומרומו שפיר במ"ד וינח בכל גבול מצרים ורצה הקב"ה להורות הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו לשמור התחומין לבל יכנסו בגבול הס"א דהנה כבר החלו להיות דבוק באמונה וע"כ נתן להם הקב"ה רמז במכת הארבה שממנו נלמד מוסר השכל הנ"ל וה"ד קרא בא אל פרעה והתירה בו וא"ת התראה זו מה טיבה והלא נעשו אותות ומופתים גדולים לזה א"ל הקב"ה למען שיתי אותותי אלה בקרבך דהיינו רוצה לעשות אותותי אלה דייקא היינו הארבה דאית בי תרי תמייה וגנוז בו אות על איסור תחומין של שבת וטעמא למען תספר באזני בנך וב"ב וגו' דעיקר ענין הנס לרמוז על גדרים וסייגים הוא בשביל קטני הארץ שעדיין לא יוכלו להזהר מעצמן לעשות להם סייג לתורה וא"ש בס"ד. (ערוגת הבושם)

השבת היא אור של כל העולם

ולכל בני"ה היה אור במושבותם. כי ידוע שהשבת היא אור של כל העולם, על דרך דאיתא שהעולם היה מתמוטט עד שבא שבת, ובודאי צדיקים יחידי סגולה היו מקיימים את השבת כמו מתושלח נח והאבות כולם, ומשה שהיה בחינת דעת של הדור תיקן שבת במצרים, כמו שכתוב במדרש שבא משה אצל פרעה ואמר לו עבד שאין לו מנוחה יום א' בשבוע אין עבודתו כלום מיד בירר לו שבת למנוחה, ואף שהיו במצרים בגלות ובחושך אף על פי כן היה מאיר להם אור שבת שבא מחמת שהיה מאיר להם אור של שבת, וזהו ולכל בני ישראל היה אור במושבותם היינו נהירו דאנפין שהוא אמת זו היא שהיה מאיר להם בכל מקומות מושבותיהם והבן. (דגל מחנה אפרים)

אין אנו צריכים לקדש השבת

וביום השביעי מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם, פי' ע"ד מוסר כי ימי החול צריכים להתקדש ע"י מעשינו הטובים אנו פועלים בהם, ועד"ז פירשתי אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם בימי קדם (התלים מ"ד), פי' כי ימים שלמעלה נקראים ימי קדם וע"י אבותינו שקדשו ימיהם שלמטה כ"כ הרבה עד שע"י ימיהם שקדשו מלמטה פעלת פועל טוב בימי קדם שלמעלה, אמנם כל זה בימי חול, אמנם שבת וי"ט הימים בעצמם מקודשים ומקדשים אותנו ואת כל מאכלנו ומשקנו, וזהו מקרא קדש יהיה לכם שהם יקדשו אתכם כל מלאכה לא יעשה בהם שלא תפעלו אתם בהם בהימים שום מלאכה ופעולה לקדשם כי אדרבה אשר יאכל לכל נפש המאכלים והמשקים הוא לבדו יעשו לכם היום בעצמו יעשה לכם ויקדש לכם אוכל נפש שלכם. (חתם סופר)

ממצות שבת למידין לעשות גבול להקדושה

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וכו' למען שתי אותותי אלה בקרבך ולמען תספר באזני בנך וכן בנך, ונראה לפרש בס"ד דלכא' פליאה נשגבה דאבות מלאכות לא נאמר אזהרתן כ"א במשכן ותחומין שאינו אלא בלאו נאמר באזהרה גבי המן אל יצא איש ממקומו אבל ענינו י"ל דענין תחומין מבואר בספ"ק דהוא לעשות גבול לקדושה וע"י קדושת שבת נדחו החיצונים האלה וא"א להם להתקרב בתוך התחום שבת, והנה העיקר הגדולה לעשות בכל הדברים גדר וסיג דאם לא יעשה גדר אינו מועיל כלום שמירת שבת דלסוף יכנס לגבול זרים ח"ו לכן הקדימה תורה אזהרת אל יצא איש ממקומו דלא יצא חוץ לגבול קודם לאזהרת עיקר שבת, ובוה נבא אל המכון בס"ד דהנה איתא בבב"ט וינח בכל גבול מצרים וינח ב' במסורה הך ואידך וינח ביום השביעי דהארבה ג"כ נח ביום השביעי והיינו דאיתא באו"ח אותותי שתי אותות ע"ד מילתא דתמייה מדכר

עולת החודש

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק', ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאיו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על סהרת הקודש

חודש שבט

מו"ה יואל ווייס הי"ו

המלמד:

הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה וואלף לאנדא הי"ו

המלמד:

הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה יואל ווייס הי"ו

המלמד:

הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה לייבוש ליכטענשטיין הי"ו

המלמד:

הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה יוחנן מאגן הי"ו

המלמד:

הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה אהרן יודא לעבאוויטש הי"ו

המלמד:

הר"ר יעקב מיכאל היינברוין שליט"א

מו"ה אהרן הערש מיטעלמאן הי"ו

המלמד:

הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה מנחם משה רעטעק הי"ו

המלמד:

הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה אלכסנדר ארי' לייביש הירש הי"ו

המלמדים:

הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א

הר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

מו"ה יואל ראזענבערג הי"ו

המלמד:

הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

החודש הזה לכם, לכם לכל צרכיכם, עליכם ועל בניכם, וישלח ברכה ה' אלקיכם, להשפיע מעין הברכה כפעולתכם, הון ואושר בביתכם, תענוג ונחת כל ימי חייכם, ועומדת לעד צדקתכם.

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

רבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו. והקשו המפרשים הדיו היה ליה למימר לך אל פרעה, וייל עפיימי שכתבו על נוסח ההגדה אני ולא מלאך, כי לפי שארץ מצרים היתה מקום טומאה יותר מכל העולם, אם היה שולח לשם מלאך היה יכול להתפנם, לכן אני ולא מלאך, ובזה יש לומר כי כשאמר הקבי"ה למשה לכה ואשליחך אל פרעה, השיב משה מי אנכי כי אלך אל פרעה, רי"ל אפילו מלאכי רומה משרתי אש לוחט הם בסכנה שלא יתפנמו במצרים, ומכל שכן אדם קרוץ מחומר האיד יכנס במקום סכנה במקום שאין מלאכים ממש יכולים לעמוד שם, ואמר לו הקבי"ה כי אהיה עמך, וכיון שהקבי"ה עמך הוא ישמרך מכל רע שלא יזיקך אויר טומאת ארץ מצרים, והו ש'אמר הכתוב בא אל פרעה שגם אני הולך עמך, כי אני הכבדתי את לבו, רי"ל שכל האותות והמופתים אני בעצמי עשיתים ולא על ידי מלאך אלא הקבי"ה בעצמו.

☆

וגם ערב רב עלה אתם וגו'. ובמכילתא עליהם אמר הקבי"ה לאברהם אבינו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, נ"ל לפי מה שכתב ברש"י במסי כתובות הרוצה שיתקיימו נכסיו יחסרנו לצדקה תמיד וחסרונו זהו קיומו, והנה הקבי"ה הבטיח לאאע"י ואח"כ יצאו ברכוש גדול, ולא היה אי מישראל שלא היה טעון זכו, וממילא לא היה להם למי ליתן צדקה, ולפ"י לא יתקיים אצלם הרכוש ואיך יתקיים הבטחת הקבי"ה ואח"כ יצאו ברכוש גדול, אולם לזה נתן הקבי"ה בלב כמה מהמצרים שיתגירו, וממילא יוכל להתקיים הרכוש אצלם ע"י שיתנו צדקה להם, כי הם לא נכללו בהבטחת ואח"כ

יצאו ברכוש גדול, שהרי לא היו בניירת ועבדום וענו אותם, והו כונת הספרי שדרש עה"כ וגם ערב רב עלה אתם, שנתגירו מהמצרים, עליהם אמר הקבי"ה לאברהם אבינוע"י ואח"כ יצאו ברכוש גדול, ע"י שיתנו להם צדקה להערב רב נתקיים אצלם הרכוש, וברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה שלא יאבדו הרכוש.

☆

וינח בכל גבול מצרים, כתב בבקע"ט במסורה שני פעמים וינח דין ואיך וינח ביום השביעי מלמד שנה הארבה בשבת, ויל"ד מפני מה נח דווקא מכת הארבה ביום השבת ולא שאר כל המכות. ויל"פ בדרך רמז מוסר עפ"י ש"ש אי"ז בישמה משה כי הפוגמים באות ברית מושכין ניצוצות הקדושות מנשמתן לתוך הטומאה והנבראים מהיצוצות צועקים לפני הזמן ומפרנס ית"ש שיטול מאביהם אשר בראם הפרנסה הנקצבת לו וליתן להם די מחסורם. והנה איתא במדרש הבה נתחכמה לו שרצו לבטל את השבת ביאור הדבר כי היה חורש בלבו להכשיל את בניי ולהחטיאם וכאתה עצה שנתן בלעם לבלק אלהיהם של אלו שונא זימה הוא ולכן יען לבטל מהם את השבת כי מבואר בספרים ששמירת השבת היא שמורה מעולה בעד האדם לבל ישל בפגם הברית בכל ימי השבוע ועל ידי שלא ישמרו שבת יוכלו אח"כ להכשילם ולהחטיאם בחטא חידועה אבל בניי מסרו את נפשם במצרים להתנהג בקדושה ובטהרה ושמרו את השבת ובזכות זה זכו לאולה, ומעתה יש לומר כי מכת הארבה היתה הוכחה ברורה שלא חטאו בניי במצרים שהרי הפוגמים באות ברית מאביהם כל שפע פרנסתם וכאן אכל הארבה

את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר למצרים, אבל אצל בניי לא שלטה המכה ונשאר כל השפעת הפרנסה בשלימות, ומהאי טעמא נח מכת הארבה ולא אכל את התבואות ביום השבת כדי להורות שבכה שמירת שבת זוכים להתנהג בקדושה ולהציל ממכה זו המאבדת שפע הפרנסה.

☆

וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרות בשמלותם. יתבאר לפי מה שאמרו חז"ל כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל להקבי"ה ונכסת ישראל, וכיאר המהרש"א כי הברכות מורידין שפע הברכה מלמעלה על הפירות מברכין עליהן, והנה מרגלא בפומיה דמרן דוי"ז זללה"ה לעורר שגם כל הברכות המצוות שעושים בבית שאין הנשים הולכות שם בצניעות אינם נחשבים לכלום, וכמבואר בשו"ע דאסור להזכיר שם שמים נגד שערות האשה, ונמצא מזה שעל ידי שאינם נזהרים בבגדי צניעות נפסק שפע הפרנסה, כי הפרנסה תלויה בברכת הנהנין, ואם אינם נזהרים בבגדי צניעות, יש זולל בברכת הנהנין, ובזה יתבאר הכתוב וישא העם את בצקו טרם יחמץ, כי מבואר בעצי חיים משמיה דמרן הייטב לב דשאר שבק"ס הוא מה שטרודים על המחיה ועל הכלכלה, והו הכוונה היה להם בצק ומזון טרם יחמץ, ומאחר שלא זלזלו בלבושם לא נחמץ שפע הפרנסה, והטעם כי משארות"ם היינו שפע הפרנסה של ישראל, צרות בשמלותם, שזה תלוי בבגדים, וכיון שהיו נזהרים שלא לשנות מלבושם, ע"כ עלו הברכות לרצון לפני ה', ונשפע להם שפע הפרנסה בריוח.

(בי"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

לא יחרץ כלב לשונו

הגאון ר' ישראל סאלאנטער נסע פעם על מסילות הברזל, וישבו שם קבוצה של משכילים, ושפכו בז וקלון על עם ישראל החרדים לדבר ה', אמר להם ר' ישראל סאלאנטער, אספר לכם מעשה: ראש הכלבים הזמן פעם לדין תורה את ראש המשכילים, וטען בפני הבי"ד, דהנה הקב"ה נתן לנו מתנה, "נבילות וטריפות" דכתיב ביה "לכלב תשליכון אותו", והנה באו המשכילים ואכלים אף הם נבילות וטריפות וגזל היא בידם, נענה ראש המשכילים ואמר: לא כתיב "לכלב שהולך על ארבע רגלים תשליכון אותו", וא"כ אף אנן נחשבים בכלל כלבים, השיב לו ראש הכלבים: אין הצדק בידך, דהנה בטעמא דמילתא שנתן הקב"ה מתנה זו לכלבים, ה' בשכר שלכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, וטעם זה שייכת רק להכלבים שהולכים על ד' רגלים אבל אתם שאינכם מקיימים פסוק זה, אדרבה בכל עת ועידן אתם שופכים בוז על ישראל עם קדושים, ולכן אסור לכם לאכול הנבילות וטריפות, ופני המשכילים חפו.

(בפני ישרים)

לא יחרץ כלב

בעיר בריסק פרצה פעם מחלוקת בתוך הציבור, וההבערה ללה"ב יצאת, וכראות הגאון ר' ישע בער מבריסק (בעל בית הלוי) את אש המחלוקת המתלקחת בתוך המחנה, פנה אל מספר בעלי בתים שהיו בעלי השפעה על הצדדים, וביקש מהם שיבואו בדברים עם שני הצדדים וישימו קץ להמחלוקת, אבל הללו טענו שאין הם רוצים להתערב בריב לא להם, אמר להם הגרי"ב מבריסק, הנה כל ימי נתקשיתי להבין מאמה"כ "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" מפני מה לא נבחו הכלבים ועתה נתחוויר לי, דהנה חז"ל אומרים (ב"ק דף ס:): כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר, ולעומת זה כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר, והנה במצרים היו שני הדברים בבת אחת, מצד אחד היתה המגיפה במצרים, מלאך המות בא לעיר, ומצד שני באה הגאולה לבני ישראל, אליהו הנביא בא לעיר, וא"כ הכלבים ראו את עצמם במבוכה רבה ולא ידעו איך עליהם לנבוח, להיות משחקים, אינם יכולים מפנימלאך המות, ומאידך גיסא להיות בוכים ג"כ אינם יכולים שכן אליהו בא לעיר, ובאין בידם להחליט, נמלכו בדעתם "ולא יחרץ כלב לשונו" שגרו את פיהם ונאלמו, סיים הגרי"ב בדביו ואמר, אף אתם יש לכם פני הכלב, שאתם מעדיפים לא לפצות פה ולהשתיק המחלוקת.

(אור יקריות)

וימש חושך

איש חסיד אחד בא לר' חיים צאנזער וסיפר לפניו את צרתו שיהודי אחד השיג את גבולו, ושכר את בית המרוח מהפריץ, על אף שידע שרגיל הוא זה שנים רבות לשכור את בית המרוח, שלח ר' חיים לקרוא לו, ושאלו היתכן להשיג גדול רעך, הלה הצטדק את עצמו, באמרו שאותו איש הוא פושע ישראל ומצוה לקבורו, אמר לו ר' חיים, הנה מובא במדרש בפרשתן ולמה הביא עליהם חושך, כדי שיוכלו ישראל לקבור את הרשעים שמתו בשלושת ימי האפילה, ולא יהיו רואים אותם שונאיהם, ובמכילתא איתא ה' ר' מתיא בן חרש אומר: ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך והנה עתך עת דודים, הגיע שבועתו שנשבע הקב"ה שיגאל את בניו, ולא ה' בידם מצוות שנאמר ואת ערום ועריה, ונתן להם הקב"ה שתי מצוות, דם פסח, ודם מילה, שיתעסקו בהם כדי שיגאלו בזכותם, ואם כדברין שמצוה היא לקבור רשעים, א"כ הרי היה בידם הרבה מצוות כאילו שהרי קברו הרבה רשעים בשלושת ימי האפילה, ואלא מכאן ראי' שאפילו רשעים אין שום מצוה לקבורם, ולכן אני גוזר עליך שתתן לו בחזרה את בית המרוח.

(מן יוסף)

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו

המגיד מדובנא נזדמן פעם לאחת הקהילות הרפורמיות, פנו אליו ראשי הקהילה ואמרו לו: שמענו עליך שאתה ממשיך משלים גדול, ויש את נפשנו לשמוע ממשליך, אולם עליך לזכור כי אנחנו בני אשכנז המתקדמים סולדים מן מהדרשות המתובלות בפסוקים לרוב, לכן אנו מתנים עמך בתנאי כפול שתשמיע למו משלים צרופים בלי שום פסוק, השיב להם המגיד ואמר: אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלמד דרדקי שיצא עם תלמידיו לטייל ביער מחוץ לעיר, תוך כדי הליכה אמר המלמד לתלמידיו, אם יתנפלו עליכם כלבים בדרך אל תבהלו מפניהם, אלא אמרו מיד את הפסוק "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" ושוב לא תהי' להם שליטה עליכם, עודנו מדבר וסיעה של כלבים הגיע לעומתם מן היער הסמוכה, המלמד נשא מיד את רגליו ונמלט על נפשו, והתלמידים בעקבותיו, כשהגיעו למקום מבטחים שאלו התלמידים את רבם, מדוע ברח ולא אמר את הפסוק, השיב להם המלמד: מה אעשה והכלבים אינם נותנים לומר פסוק זה....

(לשון חסידים)

פרפראות לחכמה

מאמרים נהמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

והיו רואים בהם כלי כסף וכלי זהב וכו' עכ"ד המדרש, ויש לדקדק למה הקשה המדרש ולמה הביא עליהם חושך דווקא אחר שאמר שהסכימו המלאכים, הא בלאו הכי קשה, גם מדוע הקשה דווקא אצל מכת חושך, למה הביא עליהם, ולא הקשה בשאר המכות, אך יל"פ דאיתא בסנהדרין (דף י"ז ע"א) סנהדרין שראו כולם לחובה פוטרים אותו וכו' ע"ש (הטעם כי לא יתכן במצאות להיות דיעותיהם שוות, ואם הסכימו כולם כאחד נתעורר החשד שאחדות זו אינה טבעית ואולי יש נגיעה נסתרת במשפט זה, שמוננס מלטרות ללמד זכות עליו), אמנם איתא דדוקא אי אמרו כולם לחייב מטעם אחד, אבל אם הי' מטעמים חלוקים אין פוטרים אותו, (ראו אין מקום לחשד הנ"ל כיון שאין דיעותיהם שוות בטעמא דמילתא) ולפי"ז י"ל דכאשר מבואר במדרש דהסכימו כולם אחד לחייב את המצרים בחושך, א"כ הדין הוא דפטרין כנ"ל, ולכן שפיר הקשה ולמה הביא עליהם חושך, וע"ז משיב דיש טעמים חלוקים בזה, ולכן שפיר הי' יכול להביא עליהם. (החיד"א)

☆

אך ביום הראשון תשביתו וכו' כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש וכו' מיום הראשון עד יום השביעי. וקשה סדר הכת' נראה מסורס היה צריך לכתוב "כי כל אוכל חמץ מיום הראשון עד יום השביעי ונכרתה?" וי"ל לפי שהקשו הראשונים מה נשתנה חמץ משאר איסורים למה חמץ הוא בשריפה ושאר איסורים כגון בשר בחלב שג"כ אסור בהנאה ואינו חייב בשריפה אלא יכול אפי' להשאירו בבית ותירצו משום שאיסור חמץ עונשו כרת ועוד שאיננו לא בדיל מיניה (היינו שאנשים רגילים לאכול כל השנה חמץ) אז יש חשש שאם לא ישרפנו וישאירו בביתו מתוך הרגל יבא לאכול, לפי זה פירוש הכת' "אך ביום הראשון תשביתו" ותשביתו פירושו שריפה ולמה נשתנה דינו משאר איסורים "כי כל אוכל חמץ ונכרתה" יש בחמץ עונשו כרת ועוד טעם "מיום הראשון עד יום השביעי" שאיסור חמץ הוא רק שבעה ימים אבל לא כל השנה ממילא האנשים רגילים לאכול.

☆

ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור וגו' והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי. וי"ל עפ"י דאי' פרק קמא דפסחים חמץ לאחר זמן איסורו לאו ברשותו קיימא דלבטלי פרש"י אינו שלו דאמר ר' אלעזר שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו הן ברשותו כלו' שלו לעבור בכל יראה ובל ימצא וזהו שאמר הכתוב לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור וגו' שדרשו חכמים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים וכו' ושלא ישאלך בנך הלא כל חמץ לאוד זמן איסורו אינו שלו ואם כן איך עובר עליו, על זה אמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי כלו' בשביל זה עשה ה' כאלו הוא שלי לעבור עליו בכל יראה ובל ימצא. (הגה"ק ר' משה מראוואדאוו זי"ע הובא ביט"ל ח"ל ונפ"י חתני הרב הצדיק הקדוש המפורסם בישראל גדול שמו מו"ה משה הורוויץ נ"י אבד"ק ראוואדאב בחיותו בימי נעוריו סביב לשולחן)

ויאמר ה' בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו למען שתי אותותי אלה בקרבו וכו'. ואפ"ל עפ"י"מ דאיתא בוודר שרמו לו למכת ארבה, ונראה לפרש כוונתו כי ידוע שהאותיות שהם ממוצא אחד מתחלפים כגון האותיות א' ח' ה' ע' הם מוצא הגרון וע"כ תתחלף אות א' באות ע', וכן אותיות ב' ו' מ' י' הם ממוצא השפתים וע"כ תתחלף אות ב' באות פ', ולפי זה אם תכניס אותיות "בא" לתיבת פרעה במקום האותיות פ' ע' תשתנה התיבה מפרעה לארבה. והוא שרמו "בא אל פרעה" דהיינו שתכניס האותיות "בא" אל תיבת "פרעה" תמצא רמו למכת ארבה, וזהו כוונת הכתוב למען "שתי" אותותי אלה בקרבו, שתי חסר כתיב וקרי "שתי" כלומר שתי אותיות אלה דהיינו בא בקרבו ויהי ארבה. (הגה"ק ר' שמשון מאסטראפאלע זי"ע)

☆

ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלקיכם מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנעדינו ובוקענו נלך וכו' ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם וכו' ראו כי רעה נגד פניכם ופרש"י מדרש אגדה שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה אמר להם פרעה רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר והוא סימן דם והריגה וכשחטאו בעגל ובקש הקב"ה להרגם אמר משה בתפלתי (שמות לב) למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם זו היא שאמר להם ראו כי רעה נגד פניכם מיד וינחם ה' על הרעה והפק את הדם לדם מילה, קשה למה המתין עד כאן לומר להם שראה כוכב ששמו רעה בתחילת שליחותו של משה היה לו לומר להם זה, וי"ל דבתחילת שליחותו של משה הרי אמר משה לפרעה "כה אמר ה' בני בכורי ישראל" אם כן ישראל הם חלק ה' עמו ועליהם נאמר "מאותות שמים אל תחתו" כי אין למולות שליטה עליהם לכן לא אמר להם פרעה רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר והוא סימן דם והריגה אבל עכשיו שאמר לו משה "בנעדינו ובוקענו נלך" ופירש בס' "עשרה מאמרות" הא דאמר בנעדינו ובוקענו רמו לו על שני מלאכים מטי"ט וסנדלפון הנקראים נעדים וכתוב "הנה אני שולח מלאך לפניך" ופירש"י כאן נתבשרו שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם (שמות לג) כי לא אעלה בקרבך לכן כששמע פרעה שמלאכים ילכו אתם אז חשב פרעה מעתה הנה ככל הגוים בית ישראל שהם תחת שרים של מעלה א"כ הם גם תחת ממשלת הכוכבים לכן אמר עכשיו "ראו כי רעה נגד פניכם" רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר והוא סימן דם והריגה. (כסף נבחר)

☆

ויהי חושך על ארץ מצרים וימש חושך, ובמדרש איתא, אמר הקב"ה למלאכים, ראוים המצרים ללקות בחושך, והסכימו כולם כאחד, וכו' ולמה הביא עליהם חושך, וכו' לפי שהיו פושעים בישראל ולא היו רוצים לצאת ומתו בשלשת ימי אפלה כדי שלא ידאו מצרים במפלתם, ועוד שחפשו ישראל בכתיהם של מצרים

ענינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים,
שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

ודרשת והקרת

בדין מלכי עכו"ם אי חייבים לכבדם

פירש"י צוום עליו לחלוק לו כבוד

וא"כ לא עבר ולא מידי, ואם השיעור הוא כזית וודאי שפיר עבדי, וא"כ שפיר הק' הירושלמי שיבוא העשה וידחה הל"ת דחדש עכ"ד.

☆

והפנים יפות מתרץ קו' הנ"ל עפ"ד הגמ' בפסחים לא ליכול איניש מצה ומרור בהדי הדדי משום דאתי חרופי'ה דמרור ומבטל למצה, ודחינן שם בגמ' דליכא למיחש משום דאין מצוות מבטלות זו את זו, א"כ הי' להם לאפול זית אחד מצה בלא מרור, ואח"כ בכדי אכילת פרס זית א' מצה וב' זיתים של מרור והשתא ממנ"פ אם השיעור של מצה הוא כזית א"כ יצאו ידי חובתם בכזית מצה הראשונה, וגם לא עברו בכזית השני'ה כיון דחרופי'ה דמרור ביטלה ואע"ג דמצות אין מבטלין זו את זו, הרי הכא לא הוי המצה מצווה כיון דכבר קיים מצוות מצה, ואי נימא דהשיעור הוא בב' כזיתים דהיינו כביצה א"כ שפיר עבדי שאכלו כזית א' וכזית השני בכדי אכילת פרס, ובוודאי שאין המרור מבטלתו, דהרי היא חלק מן המצוה וקיי"ל דמצוות אין מבטלין זו את זו, והבן וכן תי' בשו"ת חת"ס או"ח סימן קפ"א.

☆

והאור חדש וכן הגאון ר' אהרן שמואל אסאד ז"ל (מונח צו"מ מנחם סיים א"ח ס' ל"ג) תירצו קו' הנ"ל עפ"י חקירת המשנה למלך הידועה (נה"ל יסוד'ה"ט) דקיי"ל דכל איסורין שבתורה אין לוקין אם אבלן שלא כדרך אכילתן דלא מיקרי אכילה, וחקר אם לגבי מצוות עשה נמי נימא דאכילה שלא כדרך אכילתן ל"ה אכילה,

והאור חדש מביא כמה ראיות דלגבי אכילת מצה אפ"ל דיצא מ"ע דאכילת מצה אפילו שלא כדרך אכילתן כיון דאחשבי'ה לאכילה ויוצא בה י"ח. וא"כ שפיר מיושב קושיית הר"ר יונתן דקו'

פירש"י שביום שמת משה פסק המן מלירד ונטתפקו ממון שירד עד ט"ז בניסן שנאמר ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח.

והקשו הירושלמי (נפ"צ דהלא ה"ל ה') למה הוי צריכין לאכול מן המן הרי הוי יכולין לקחת מן החדש, דהרי אתי עשה דבערב תאכלו מצות וידחה ל"ת דחדש.

☆

ומפורסם קו' הגאון הר"ר יהונתן אייבשיטץ ז"ל שהקשה על הירושלמי דהיכא סלקא אדעתין שיבוא עשה דמצה וידחה ל"ת דחדש, הרי היה אחר מיתת משה ואחז"ל (נמנוה ט"ו) שבימי אבלו של משה נשתכחו מישראל שלש מאות הלכות ושיעורין של תורה, וא"כ אולי לא ידעו ישראל מהו שיעורו של אכילת מצה ע"כ חששו דממנ"פ אם יאכלו שיעור כזית יש לחשוש, אולי השיעור הוא כביצה וא"כ לא יצאו ידי חובת המצוות עשה, וא"כ לא דחי הל"ת ועברו על איסור חדש, ואם יאכלו שיעור כביצה יש לחשוש אולי השיעור הוא רק כזית, וא"כ אכלו הרבה יותר משיעור המצווה, וא"כ גם כן עברו על איסור חדש, וא"כ מה הקשה הירושלמי שיבוא עשה וידחה ל"ת הרי לא יוכלו לקיימו ממנ"פ, ע"כ קושייתו הנפלאה.

☆

והר"ר יונתן תי' דהרי טעם שחצי שיעור אסור מה"ת הוא מטעם חזי לאיצטרופי וא"כ אתי שפיר דהוי ל"ה לאכול רק כזית אחד וממנ"פ ומאי אמרת שמא שיעור מצה הוא כביצה דהיינו ב' זיתים, וא"כ הרי לא קיים המצוה נמצא דאכל חצי שיעור חדש דאסור מה"ת, מ"מ לא עבר על הלא תעשה, דהרי כל הטעם דח"ש אסור מה"ת הוא משום דחזי לאיצטרופי והכא אדרבה אם יצרף עוד כזית קיים מצות עשה דמצה,

דילמא יאכלו, יותר מן השיעור דהרי בזה שאינו של מצווה מותר כד' הטורי אבן משום דבתים מלאים כל טוב ועיקר האיסור על המצווה, וע"כ הקשה הירושלמי דיבוא עשה ויחדה, והבן.

☆

ובחידושי סוגיות (בסוגיא דהגש אוח ט"ו) תירץ רביה"ק זי"ע הק' הנ"ל עפי"ד הישמח משה דמחדש שספק פיקוח נפש אי דוחה שבת או לא, תליא בהא פלוגתא אי שבת הותרה אצל חולה או דחוי'ה, דאי נימא דשבת הותרה אצל חולה, א"כ פירושו שבמקום חולה אין שום איסור מלאכת שבת אבל אין מוכח דנפש ישראל חשוב יותר משבת כיון דעל זה ליכא כלל איסור מלאכה, אבל אי נימא דשבת דחוי' אצל חולה פירוש שיש איסור מלאכה גם בחולה, רק נפש ישראל דוחה את איסור מלאכת שבת הקל, ומינה אפשר להוכיח דנפש ישראל חשוב, יותר ממצות שבת.

וא"כ בספק פיקוח נפש הרי יש ספק חילול שבת וספק הצלת נפשות ושניהן שקולין וא"כ למ"ד דחוי'ה אצל שבת הרי מוכח דנפש ישראל חשוב יותר ממצות שבת וא"כ בספק נמי מחללין עליו השבת, משא"כ בהותרה דאין שום הוכחה דנפש ישראל חשוב טפי, וא"כ בספק ששקולין הן שב ואל תעשה עדיף עכ"ד היש"מ.

ומחדש רביה"ק זי"ע דהוא הדין אפ"ל לגבי ספק עדל"ת (ידוע פלוגתא האלפונים אז עז"ת מטעם הומה או מטעם דחוי'ה) דאי נימא דעשה דוחה ל"ת מטעם שהותרה הל"ת במקום העשה וא"כ בספק אין דוחה, משא"כ אי עדל"ת מטעם דחוי'ה משמע דעשה עדיפי וא"כ אפי' בספק דחי'.

ולפי"ז מתורץ שפיר ומוכיח דהירושלמי אזיל להשיטה דעדל"ת מטעם דחוי'ה דנימא דעדל"ת מטעם דחוי'ה וא"כ אפי' בספק עדל"ת דחי שפיר וא"כ שפיר הקשו בירושלמי דהו"ל לאכול מצה, ואי משום ספק דנשתכחו השיעורין הרי אעפ"כ דחי, ותיעין באריכות דבריו ומתורץ בזה כמה קושיותיו. ועיין בקרבן משה (סימן טו) שמבאר בסברא הפוכה דאי נימא הותרה פי' שאין לאו במקום עשה כלל וא"כ אפי' בספק דחי, משא"כ אי דחוי'ה פי' שיש ל"ת רק העשה עדיפי ודוחה הלאו, ולפי"ז בספק עשה שאין לו הכח לדחות הל"ת לא אמרינן עדל"ת, וכפטיש יפרוץ סלע.

הירושלמי שהי' להם לאכול כביצה שלא כדרך אכילתן וממנ"פ אם קיימו המצווה בכזית הרי בכזית השנייה לא עברו דהרי שם ליכא האחשבי'ה של המצווה וא"כ הוי שלא כדרך אכילתן ואין לוקין עליו, ואם השיעור הוא בכביצה, הרי אחשבי'ה לאכילתן וקיים שפיר המצווה, והבן.

☆

והקול ארי' (בבבבבב על ש"ט בית נפתלי סי' ט"ז) תמה על היסוד הנ"ל ומביא ראיות חותכות דאם הוי אכילה לגבי מצה בוודאי דחוי גם אכילה לגבי חדש דא"א שבאותו רגע יהיו לו שני פנים עיי"ש.

☆

והשואל ומשיב (ח"ב סי' מ"א בסופו) תי' קו' הנ"ל בפשיטות דלא גרע מטעה בדבר מצווה דפטור, וא"כ שפיר הקשה בירושלמי שהי' להם להתחיל לאכול כזית ועוד כזית וממנ"פ אם השיעור הוא ב' זיתים שפיר עבדי, ואפי' אם השיעור כזית מ"מ כיון שקיים עכ"פ המצווה, אז אפי' אבל יותר מן המצווה הוי כטעה בדבר מצוה ופטור, ואע"ג דטעה בדבר מצווה פטור מחטאת, מ"מ אפי' בשאר דבר איסור כל שעשה מצווה פטור, והבן [ועיין עוד בשו"מ מהדורא שתיאתא (סי' ל"ח) שכ' עוד תי' על הקושיא].

☆

ובשו"ת בית נפתלי (סי' ט"ז) תירץ הקו' הנ"ל בהקדם קו' הגה"ק הר"ר צבי מליסקא זי"ע דלכאורה קשה מה מקשה הירושלמי שהי' להם לאכול מצה, אולי אכלו באמת מצה מחדש והא דכתיב ויאכלו מעבור הארץ וכו' קאי על שאר אכילות.

ותירץ עפי"ד הטורי אבן (סי' י"ג) שהקשה האין אפ"ל שלא אכלו מצה משום איסור חדש הרי בשבע שנים שכבשו ושבע שחלקו הותר להם אפי' קדלי דחזירי שנא' ובתים מלאים כל טוב, א"כ היו יכולין לאכול חדש.

אולם אפ"ל כמו ביפת תואר שהתורה התירה רק בשעת מלחמה כנגד יצה"ר והי"ה הכא, אבל מצווה לא יכלו לקיים בזה המאכל.

וא"כ נמצא דכל האיסור של חדש הי' רק על כזית מצה של מצווה דאולי שאר כזיתים של שאר אכילות הותר להם מטעם פסוק ובתים מלאים כל טוב, וא"כ יתורץ שפיר קו' הר"ר יותנן דליכא שום חשש

פניני התורה

פנינים והידושים בגמרא מס' פסחים
הנלמד במסגרת חבורת "סודי התורה"

נערך ונסדר ע"י א' המגיש שליט"א

שואלין ודורשי

לפני החג, ובכל חג סגוי ללמוד לפי הצורך דהיינו בסוכות יום או יומיים קודם, משום שהלכותיו מועטין, בשבועת אין צריך שאין דינים מיוחדים לשבועות, אבל הלכות פסח החמורות יש בהם הרבה פרטים כגון טחינת החיטים, ואפיית המצות, והגעת כלים, וביעור חמץ יש ללמד לציבור במשך שלושים יום קודם החג.

ומה שתיקן משה רבינו הלכות חג בחג, היינו שבי"ט עצמו יש ללמוד עם הציבור בטעמים שבעבורם נצטוינו במועד, היינו בענין תוכנו ומהותו של החג. כגון בפסח עניני יציאת מצרים, ובעצרת במתן תורה, ובחג הסוכות בהיקף ענני הכבוד (שוע"ה ס"ד) [ועיין בב"ח (שם) שהקשה שמלשון רש"י (מגילה לב. ד"ה וידבר) והר"ן (שם יא סוד"ה עשרה) מבואר שעל ההלכות והדינים השייכים למועד בזמנו קאמר, וכן בעצרת שייכים דיני מיוחדים בהבאת שתי הלחם וקרבתו].

ג. עוד כתב בב"י (שם) ליישב הסתירה, דדוקא ביו"ט פסח יש ללמוד ההלכות שלושים יום לפני החג, כדי ללמד את העם הלכות הקרבת קרבן פסח שכולם חייבים בהקרבתו, והלכותיו רבו וקשות הן, ואע"ג דהשתא

בגמרא (דף ו') "כדתניא שואלין ודורשי בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום, רבי שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות, מאי טעמא דת"ק, שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני, שנאמר ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, וכתב ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם".

סתירת הברייתות

הבית יוסף (או"ח סימן תכ"ט) הקשה דכאן מבואר בברייתא שיש ללמוד הלכות החג קודם החג שלושים יום, או ב' שבועות, ובמסכת מגילה (דף לב.) שנינו "משה תיקן להם לישראל, שיהיו שואלין ודורשי בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג". הרי לנו שיש לדרוש בהלכות החג, אך ורק בחג עצמו ולא לפניו.

ותירץ הב"י כמה תירוצים.

א. דהחויב ללמוד ולדרוש בהלכות החג הוא רק בחג עצמו, ומה ששנינו "שואלין ודורשי קודם החג", לאו למימרא שמחויב לשאול ולדרוש בהלכות פסח קודם החג, אלא משום דקי"ל (תוספתא סנהדרין פ"ה ה"ה) בשני תלמידים

ששואלים שאלה, אחד שואל כענין ואחד שואל שלא כענין, נזקקין לשואל כענין, וזה קמ"ל שאם שני תלמידים שואלים את רבם שאלות בעניני הלכה, האחד שואל בענין פסח, והשני בענין אחר, יש להקדים בתוך שלושים יום קודם הפסח להשאל בהלכות פסח, שהוא שואל בענין. [וכן פירש הר"ן].

[ועיין בבבאור הלכה (סימן תכ"ט ס"א ד"ה שואלין) שציינו דדעת רש"י בכמה מקומות, ותוספות (פ"ק דמגילה ד. ד"ה מאי איריא), והרוקח (סימן רמ"ד) דחויב לדרוש שלשים יום קודם פסח].

ב. עוד תירץ הב"י סתירת הברייתות, וכתב לחלק דהלכות של כל חג וחג יש ללמוד

שאלה בפורים על הל' פסח

בשו"ת האלף לך שלמה (סי' שפ"ד) נסתפק אם ב' אנשים באים בפורים לשאול שאלות, א' שואל הלכות פורים, וא' שואל הלכות פסח, למי צריך קודם להשיב, אי אמרינן דפורים חובת היום, ולכן הוא מוקדם, או כיון דהחויב לדרוש בהל' פסח מתחיל ל' יום קודם הוה גם זה חובת היום, וממילא אפשר דיש להשיב קודם בהלכות פסח, דהל' פסח מקודש דהוא דאורייתא, משא"כ הל' פורים הוה רק מדרבנן, א"כ אפשר צריך להשיב קודם המקודש, או לא כיון דפורים עיקר חיובו הוא היום, והגם דהלכות פסח נמי מתחיל היום, אבל הוא רק לצורך פסח ונשאר בצ"ע.

הלכה למעשה

כתב בשו"ע (אורח חיים סימן תכ"ט ס"א) "שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום". ובמ"ב (סק"א) כתב וז"ל והוא הדין בשאר ימים טובים נמי דורשין קודם לכן שלשים יום בהלכותיהן, ועיין בביתאור הגר"א שדעתו דבעצרת סגי מיום א' בסיון. ויש אומרים דהחייב שלשים יום הוא רק בפסח, משום דיש בהן הלכות רבות, כגון טחיתת חטים ואפיית המצות והגעלת כלים ובעור חמוץ שאלו אם אין עושיין אותן כהלכותיהן קודם פסח לית להו תקנה בפסח, משא"כ בשאר ימים טובים די באיזה ימים קודם, ועכ"פ ביו"ט גופא לכו"ע צריך לשאול ולדרוש בכל יום טוב בהלכותיה, וכדאיאתא בסוף מגילה משה תקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג עכ"ל.

בעונותינו הרבים אין לנו קרבן, לא זזה התקנה ממקומה, משא"כ בשאר ימים טובים שאין כל אחד ואחד מישראל חייב להביא קרבן למקדש, ממילא אין חייב ללמד לפני החג, רק לומדין הלכות חג בחג.

ד. הב"ח (שם) כתב שמה שאמרו חז"ל "שדורשין הלכות פסח בפסח", אין הכוונה לפסח בלבד, אלא לתקופת פסח, דהיינו לפרק הזמן של שלושים יום קודם החג, וכן הלכות חג בחג סמוך לחג, וממילא אין כאן סתירה בין ב' הברייתות.

ה. בחק יעקב (על השו"ע שם) כתב לחלק שמה ששינוי שדורשים הלכות חג בחג, היינו לציבור דורשים רק ביו"ט לבד, ואילו בבית הועד שמצויים שם תלמידי חכמים בלבד, היו שוקלים וטורים נושאים ונותנים משך שלושים יום קודם החג.

העולה מן האימורין, והנפ"מ לדינא בין התירוצים

א. האם יש חיוב של שואלין ודורשין הלכות פסח שלושים יום קודם החג. לפי תירוץ א' אין חיוב [דרך נחשב לשואל כענין], לפי תירוץ ב' ד' צריך ללמוד ההלכות לפני החג כדי שידע ההלכות. לפי תירוץ ג' נמי צריך ללמוד הלכות פסח, משום קרבן פסח [ואולי יש יותר ענין לעסוק בהלכות קרבן פסח, דמכח זה נובע החיוב]. לפי תירוץ ה' בבית ועד יש חיוב, אבל לציבור אין חיוב רק ביו"ט.

ב. מה החיוב של שואלין ודורשין הלכות חג בחג, לפי תירוץ א' ג' ד' ה' החיוב ללמוד ההלכות כדי לדעת המעשה אשר יעשו, ולפי תירוץ ב' לומדים אגדה ודרוש לדעת מהותו של היו"ט [שהרי הלכותיו לומדים לפני יו"ט].

ג. האם בשבועות וסוכות נמי שואלין ודורשין לפני החג, לפי תי' א' אין חיוב [דגם בפסח אין חיוב ללמוד קודם], לפי תירוץ ב' וד' בכל הימים טובים שואלין ודורשין לפני החג, רק סגי בערב יו"ט כיון שאין הלכותיו מרובין, לפי תירוץ ג' אין חיוב, לפי תירוץ ה' בבית ועד נושאים ונותנים לפני החג, אבל לציבור אין חיוב.

במקום שיש "שואלין" יש "דורשין"

פע"א בשבת הגדול, לא דרש רבי צבי הירש ממאנהיים ז"ל דרשה כלל. כששאלוהו אחדים מבעלי הבתים מפני מה הוא מבטל את המנהג הזה שהוא מקובל בכל קהלות ישראל, השיב להם: חז"ל אומרים "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח" מפני מה אמרו בכפל לשון "שואלין ודורשין", אלא הכוונה היא במקום שיש "שואלין" - שבעלי בתים ובעלות בית באים אל הרב ושאלים שאלות, יש "דורשין" יש חובה על הרב לדרוש דרשה, ולהסביר להם כל מיני ספיקות, אבל עיר כמאנהיים, שאין בה "שואלין" כלל, שלעולם אין אדם נכנס אל הרב לשאל שאלה, משום שהכל כבר יודעים כנראה להורות היתר לעצמם בכל דבר, בעיר כזאת ממילא פטור הרב גם מן החובה של "דורשין". (דמויות הוד)

נוסח השו"ע "שואלין בהלכות הפסח"

בגמרא "שואלין ודורשין בהלכות פסח", ומדקדקים מאי טעמא בשלחן ערוך (אורח חיים סימן תכ"ט) הגירסא היא רק "שואלין בהלכות פסח" ולא כתוב "ודורשין". וי"ל ע"ד מוסר דהנה בזמן הגמרא שהיו הדורות כשרים, והיו פונים אל הרב בשאלות בהלכות פסח אנשים רבים, עד שהרב היה עייף לענות לכל אחד ואחד בפני עצמו, ולכן היו דורשין הרבנים ברבים הלכות פסח כדי שכולם ישמעו, ולא יבוא כל אחד אל הרב להטרידו בשאלות, משא"כ בתקופה יותר מאוחרת בזמנו של המחבר השו"ע ירדו הדורות ממדרגתם, ולכן הגירסא בשלחן ערוך רק "שואלין בהלכות פסח" מכיון שאין הרבה בני אדם שפונים אל הרב בשאלות, והרב יכול להשיב לכל אחד ואחד בפני עצמו והדרשה מיותרת. (קרבן אשר)

אכילת אזני המן בשבתות בין פורים לפסח

בספר תורת משה כתב טעם למנהג לאכול אזני המן בכל השבתות בין פורים לפסח, כי ל' יום קודם הפסח שואלין ודורשין בהלכות הפסח, ויום הראשון של ל' יום אלו הוא פורים, ולכן רוצים לעשות קשר בין פורים לפסח עכ"ד.

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאנו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על שחרת הקודש

פרשת בא

נו"ה יצחק אייזיק שטען הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בעט שליט"א
מתן בסתר

המלמד: הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

נו"ה משה יוסף מיטעלמאן הי"ו

המלמד: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א

נו"ה משה יוסף דוב סימאן הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

נו"ה אשר אנשטיל זאלדאן הי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

נו"ה אברהם שפילמאן הי"ו

המלמד: הר"ר דוד שלמה וואנאצקער שליט"א

נו"ה אברהם האניג הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

נו"ה יואל גלאנצער הי"ו

המלמד: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א

נו"ה יוסף מאיר שמידמאן הי"ו

המלמדים:

הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

והר"ר חיים הירש שליט"א

נו"ה יצחק אייזיק שטען הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי יעקב פאלאטשעק שליט"א

נו"ה יוסף משה פארגעס הי"ו

המלמד: הר"ר יואל כ"ף שליט"א

נו"ה אייזיק ליפא מארקאוויטש הי"ו

המלמד: הר"ר משה ראטה שליט"א

נו"ה ברוך שלמה וויינבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר אהרן ווייסהויז שליט"א

נו"ה אפרים משה לעווי הי"ו

המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

נו"ה מרדכי לייב צוויבעל הי"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כ"ף שליט"א

נו"ה יושע לייב שטיין הי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

נו"ה מענדל פרענקל הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

נו"ה אלכסנדר נתום גאטליעב הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

נו"ה יואל ווערצבערגער הי"ו

הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הגדה הזוה, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהו". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

לקט חידושים ופלאפולים במסכת פסחים
מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

משולחן גבוה

תירוצים על קושיית כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שהשמיע לתלמידי ישיבה"ק ביום א' שמות העעל"ט - טרם נסיעתו לפאלם ספרינגס

הרי פשוט ליה שברכת על ביעור קאי על מצות עשה של תשביתו, ולכן הוכרח לומר להרא"ש דקאי על שריפה שביום, אמנם מדברי הטו"ז סי' תל"ב סק"ב נראה שהבין בפשיטות דהרא"ש ס"ל דברכת על ביעור קאי על מצות דרבנן ולא על מצות התורה של תשביתו, דכתב לבאר קו' הרא"ש ותיורוצו, שכוונתו להק' למה תיקנו חכמים הברכה על הבדיקה ולא תיקנו לברך בשעת שריפה שאז מקיים מצות עשה של תשביתו, ומפרש דכוונתו לתרץ דזה אינו, דגם בשריפה לא מקיים המצוה, כי לפני זמן האיסור לעולם לא מקיים מצות תשביתו, וכיון שממילא לא מקיים רק ציווי דרבנן לכן תקנו לברך על ההתחלה ע"כ.

הרי נראה מזה שני דברים, א' דהבין בפשיטות להרא"ש דהברכה קאי על ביעור שצוני מדרבנן ולא על מצוה שמה"ת, ב' דבשריפה שעושה ביום לא מקיימין בזה מצות תשביתו כלל, דלפני זמן האיסור להרא"ש לעולם לא מקיימין מצות תשביתו, אלא הוי רק דין דרבנן לשרוף, וא"כ אין הכרח כלל לומר להרא"ש דעכ"ח קאי ברכת הביעור על השריפה של מחר כדי שהברכה יחול על המעשה שמקיים בזה מצות תשביתו דהא גם בשעת שריפה לא מקיים כלל המצוה, וא"כ לפי"ז מתורץ קו' הא' האין מברך על ביטול אם לא מקיים המצוה דאורייתא, ועכ"ח דקאי על שריפה והוי שיהוי, זה אינו, דמה יועיל שנאמר דיסוב על שריפה כיון דגם אז לא מקיים המצוה, ועכ"ח צ"ל שמברך על מצות דרבנן וא"כ שוב לא צריך לומר דקאי על שריפה, אלא רק על הבדיקה ותו לא.

אבל הקו' הב' דעכ"פ מלשון הרא"ש משמע דהברכה נמשך על שריפה והוי שיהוי זה אכתי קשה, וגם נבאר מה שנראה קצת בלשון הרא"ש כקו' א' דהברכה קאי גם על הביטול.

בענין הקושיא שהקשה מן שליט"א לתלמידי הישיבה הק': בעת לימוד השיעור בחבורת יסודי התורה אמרתי בפשטות לתרץ, דהנה איפסקא בשו"ע (או"ח סי' תל"ה) דאם לא בדק ליל י"ד, בודקין בי"ד, ובפסח ולאחר הפסח, וקודם פסח ובפסח בודקים עם ברכה עיי"ש.

והנה מי שבדוק בתוך זמנים אלו דהיינו ביום י"ד ובפסח לא שייך לברך 'לבער חמץ' כיון דאז אין לו המשך זמן, ואז צריך לברך 'על ביעור חמץ' דוקא, לכן אף כשתיקנו לברך בליל י"ד מברכין על ביעור חמץ, אע"ג דאז יש לו שיהוי משום דלא פלוג, ואל תשיבני דנימא להיפוך דאף ביום י"ד ובפסח יברך 'לבער' משום דלא פלוג, זה אינו דאם תברך 'לבער' א"כ יהיה מכשול בזה ויהא נראה מזה דיש לו שיהוי, ואז יעבור עליו על כל רגע, לכן תיקנו לעולם לברך 'על ביעור חמץ'.

מאיר צוויבל
וויליאמסבורג יע"א

♦ ♦ ♦

בענין הקו' שהבאתם מכ"ק רבינו שליט"א:

הנה בתוך דבריו נמצא ב' קושיות א' בשלמא להר"ן דס"ל דבבדיקה מקיים מצות תשביתו שפיר יתכן לברך 'על ביעור' על הבדיקה, ואפילו נאמר כרש"י דע"י הביטול מקיים המצוה היה אפ"ל דהברכה קאי על הביטול שאח"כ, ובאמת כן משמע מתחילת דברי הרא"ש, אולם צ"ע דהרא"ש לא ס"ל כרש"י דמקיים המצוה ע"י ביטול והאין מברך עליו על ביעור. ב' ועכ"ח צ"ל דהרא"ש ס"ל דקאי על שריפת שלמחר דאז מקיים תשביתו, ובאמת כן משמע מסוף דבריו עיי"ש, א"כ עכ"ח צ"ל דהברכה קאי ונמשך עד למחר, וא"כ הוי שיהוי מצוה ויברך ב-לבער ולא ב-על ביעור ע"כ תוכן הקושיא.

כשמברך על הבדיקה כבר בירך על מצוה זה (כמו דאמרין בשריפה) ולא צריך לברך עוה"פ [ואם לא בירך וזוכר קודם הביטול אינו מברך עליו, דאין מברכין על דברים שבלב].

ומה ששמע מל' הרא"ש דקאי גם על הביטול, ממש"כ דמש"ה מברך על ביעור משום 'דמיד הוא מבטל', לפי"ז ר"ל דכיון שהבדיקה הוא התחלת הביעור, שע"ז יוכל מיד לבטל, לכן מברך על הבדיקה 'על ביעור' אבל ודאי שלא בא לומר דהברכה קאי על הביטול, אלא הברכה קאי רק על גוף הבדיקה כיון שהוא התחלת הביטול, והביעור.

ולפי"ז יובן אריכות לשונו של הרא"ש שמונה והולך כל מה שיעשה מהיום עד מחר ואח"ז מסיק משום עסק זה מברך על ביעור, דר"ל דמשום שיוכל מעתה לבער הן חמץ ידוע והן חמץ שאינו ידוע, משום זה הוי הבדיקה התחלת ביעור, ולכן מברך לשון על ביעור ולא הלשון על הבדיקה - ועיין לשון שועה"ר ס"א ותמצא כדברינו.

ה. ש. ט.

בני ברק יצ"ו

♦ ♦ ♦

כבוד מערכת גליון קול התאחדותינו שיחיו.

ראיתי בגליון של שבוע שעעל"ט (פרשת וארא) שהבאתם קושיית מרן רבינו שליט"א בענין מטבע שטבעו חכמים בנוסח הברכה 'על ביעור חמץ'.

הנה הקרבן נתנאל (שם אות צ') אחר שהביא דברי ר"ת שביאר הכלל מתי מברכין בלמ"ד ומתי מברכין בעל כתב, וז"ל וא"ת א"כ אמאי חתר רבינו למצוא טעם על מה שמברכין על ביעור חמץ, להשמיענו חידוש בברכה זו, תיפוק ליה דכל מצות הנעשות מיד שייך לברך עליהן 'על', וי"ל דמצות ביעור יש לה משך זמן, וכ"כ מג"א (בסימן תל"ב סק"ב) בהשיגו על הב"ח עיי"ש, [ולכן היה צריכים לברך לבער חמץ], ובוה ניחא מ"ש לאשמעינן דגם בזה להבא משמע, ושלא יטעה לומר דעל ביעור לשעבר, ואם בירך כבר לא יצא. והקשה הא זה כבר ידעינן מכל הברכות שמברך עליהן עובר לעשייתן ומברכין בעל, אלא דגבי ביעור הוא החידוש אפילו שיש לה משך זמן וראוי לברך לבער, ואולי אמר בעל כיון דאפשר למימר בהו לבער משמע מעיקרא, עיי"ש.

אך תירוצו של הקרבן נתנאל לכאורה קשה, דהרי אחר שיש לנו הכלל מתי מברכין על ומתי מברכין בלמ"ד, באמת אין לנו לשנות מהכלל בשביל

הנה מדברי הטו"ז הנ"ל נראה דגם להרא"ש לא נמשך הברכה על הביטול והשריפה, דהא מפרש שהרא"ש תירץ קו' הנ"ל למה לא תיקנו הברכה על הביעור (שריפה), משום דכבר תיקנו על ההתחלה.

וביד אפרים משמע ברור שאין כוונת טו"ז לומר כיון שכבר בירך, נמשך הברכה עד השריפה, אלא כוונתו שעיקר תיקון הברכה היה רק על התחלה עיי"ש - וכן משמע בשועה"ר, ושו"מ בכת"י מבעל שועה"ר (הו"ד בהוצאה החדשה) שכ' להדיא דהברכה אינו נמשך עד למחר, וכתב דעכ"ח צ"ל כן, דאי לא הכי, אלא נאמר שנמשך קשה על זה קושיא עצומה מה שהעיר החק יעקב דהאיך נאמר כלל שנמשך הא הוי הפסק עד למחר עיי"ש - ועכ"ח דלא בעי להמשיך אלא עיקר התקנה היה רק על התחלה [נדבר זה מרומז בקונטרס אחרון סק"א שכ' על קו' החק יעקב ח"ל עיין בטו"ז סק"ב ויתברר לך ביטול דברי הח"י ופשוט הוא למבין - וכוונתו דלא תיקנו רק על ההתחלה].

אמנם לכאורה צ"ב התירוץ של הטו"ז שכ' דתיקנו על ההתחלה, דלמה נקרא הבדיקה התחלה של הביעור הרי הן שני מצות א בדיקה ב' ביעור והו"ל לברך על שניהם.

ונראה כוונתו שס"ל שבבדיקה יש שני ענינים, א' הבדיקה עצמו, ב' שהוא 'התחלת הביעור', דע"י הבדיקה אסף הכל והכין השאר לשרוף, ונמצא דעם הבדיקה התחיל לקיים המצוה דרבנן שצוני לבער, וכ"כ להדיא בכת"י הנ"ל שהן מצוה אחת, ולכן כ' הטו"ז דהרא"ש ר"ל דאין לברך עוה"פ בשעת ביעור, דכבר בירך על הביעור בתחילתו בשעת הבדיקה.

וא"כ נראה מכל זה דלא נמשך הברכה עד הביעור, א] שלא יכול להמשיך כי היום מפסיק, ב] דלא צריך להמשיך כיון שכבר בירך עליו ולא מברכין על מצוה אחת שתי פעמים.

ומה ששמע מל' הרא"ש דנגרר על שריפה ממש"כ בסו"ד שגמר הביעור הוא בשעת שריפה ומסיק 'ועל עסק זה נגרר הברכה של בדיקה שהוא תחילת ביעור', ומשמע דר"ל דנמשך על שריפה, אמנם לפי זה וי"ל דר"ל שעתה בבדיקתו תיקון והכשיר שיוכל להכין לשרוף למחר, ולכן כתב דמשום שיוכל לעשות עסק זה לכן נגרר ברכת על ביעור - על הבדיקה - כיון ש'הבדיקה' הוא תחילת הביעור.

ולפי"ז נראה דה"ה מאותו טעם נראה שלא נמשך גם על הביטול כלל, כי הבדיקה הוא גם התחלת ביעור של ביטול, כי זה מכשיר לבטל דבלאו זה לא מועיל הביטול, כי אולי ימצא אח"כ חמץ, נמצא דהבדיקה הוי גם התחלה של ביטול א"כ

דבשעה שמברך אינו מקיים שום מצוה, אלא רק מערבב את השטן, ולכן מברכים בלמ"ד כיון שהמצוה נתקיים לאחר זמן. וא"כ שפיר מיושב גם קושיתנו דלכן לא דמי לתקיעת שופר, דבבדיקת חמץ שפיר מתחיל המצוה של הביעור חמץ רק שנמשך המצוה עד למחרת בשעת שריפה, ולכן לא נחשב כמצוה שיש לה שיהוי, כיון שהמצוה אין לה המשך כנ"ל ודו"ק.

ש. י. ב.
בני ברק

♦ ♦ ♦

א"כ מערכת קול התאחדותינו.

הנה פשוטות כוונת הרא"ש היא דהברכה שמברכים בלילה על בדיקת חמץ קאי גם על שריפה והביעור דלמחר ואף שמפסיק בשינה ושאר דברים צ"ל דאינו חשוב הפסק כיון דעדיין עסוק בבדיקה וביעור דהא צריך להישמר בחמץ שמשייר, כדתנן (דף י.) ומה שמשייר יניחנו בצניעה וכן מבואר בשו"ע הרב סי' תל"ב ס"א - וא"כ לא מובן מה שתירץ הגה"צ רבי שמעון זאב מייזליש שליט"א דעשיית קיום המצוה אין לה זמן ונגמרת תיכף בעת עשייתו, הא עדיין צריך לשרוף החמץ למחר.

אמנם מדברי הט"ז סי' תל"ב ס"ד מבואר דדעת הרא"ש דאין הברכה קאי על הביעור דלמחר אלא על הבדיקה, וכוונת הרא"ש באומר 'ועל עסק זה נגררה הברכה של בדיקה שהיא תחילת הביעור ונגמר בשעה חמישית' דחכמים תקנו ברכה רק על המצוה דרבנן הראשונה ולא על המצוה השניה.

ובזה מתיישב גם קושיא השניה של רבינו דאם דעת הרא"ש דביטול מטעם הפקר איך מברכים על ביעור חמץ, ולהנ"ל לא קשה דהברכה קאי ביסודו על הבדיקה, ומשו"ה שייך לברך על ביעור, דהבדיקה היא תחילת הביעור.

ש. צ. ה.
עיר"ק ירושלים ת"צ

לשמע דבר חידוש, א"כ הדרא הקושיא לדוכתה, למה מברכין על ביעור חמץ, ולא לבער חמץ.

והנה הבאתם שם כמה תירוצים על הקושיא הנ"ל, והצד השווה שבהן, שבוודאי אין כוונת ר"ת באמרו 'במצוה שיש לה שיהוי זמן', מברכין בלמ"ד, הכוונה שהמצוה 'נמשך' זמן מרובה, שהרי בקריאת המגילה מברכים על מקרא מגילה, וקריאת המגילה נמשכת הרבה זמן, רק כוונתו שהמצוה אינה עשיית מעשה בלבד, אלא לאחר עשיית המצוה עדיין יש המשך קיום למצוה, דהיינו דמקרא מגילה כיון שגמר לקרוא את המגילה שוב אין עוד קיום המצוה, והמצוה הוא ע"י המעשה בלבד ולכן מברכים בעל, משא"כ מצות ציצית ותפילין שקיומה נמשך גם לאחר העטיפה ואחר הנחת תפילין שכל שמעוטר בהם מקיים מצוה, וכמו"כ בישיבת סוכה שכל רגע ורגע שיושב בסוכה מקיים המצוה, וא"כ לא קשה למה בביעור חמץ מברכין על ביעור, דאפילו שמצוה נמשך הרבה זמן עד י"ד בבוקר שיבער את החמץ, כיון שכל המצוה הוא בעשיית המעשה, ואין לה המשך לאחר עשיית המעשה, ודו"ק כי נחמד הוא.

אך לכאורה עדיין הקושיא במקומה עומדת, מהמשך לשון הרא"ש (שם) ממה שהקשה הרא"ש (שם) מברכת שופר דמברכים בלמ"ד 'לשמע קול שופר', אף דהמצוה אינה נמשכת אלא נגמרת מיד שיתקע את מספר התקיעות, וכתב לתרץ וז"ל וכן לשמוע קול שופר יש שיהוי להפסקה בין התקיעות, דעיקר מצות שופר הוא על סדר הברכות עכ"ל.

ולכאורה כוונת הרא"ש דלכן מברכים בשופר בלמ"ד כיון דאין מקיים המצוה בפעם אחת אלא בשתי פעמים, תקיעות דמיושב ותקיעות דמעומד, ויש הפסקה בין הב' פעמים, לפיכך נחשב כמצוה הנמשכת, א"כ שוב קשה קושיית רבינו הרי דעת הרא"ש דברכת על ביעור חמץ קאי גם על הבדיקה, וגם על השריפה, א"כ שפיר יש לברך לבער חמץ בלמ"ד.

אך ראיתי באחרונים שמפרשים דברי הרא"ש שאין כוונתו דבשופר מברכים בלמד בשביל דנעשית המצוה בשתי חלקים בשתי זמנים, אלא כוונתו דהברכה נאמרת על מצוה שנעשית לאחר זמן, משום דס"ל להרא"ש דעיקר התקיעות של דאורייתא יוצא בתקיעות דמעומד, ואילו התקיעות שתוקעים במיושב אין מקיים בזה המצוה כלל, ותוקעים רק כדי לערבב את השטן, וזהו כוונתו ד"עיקר מצות שופר הוא על סדר הברכות", וכן משמע בתוס' (פסחים קט"ו. ד"ה מתקיף לה), וא"כ נמצא

תשובות, הערות והארות,

יתקבלו בברכה

בפעקס: 011-9723-6168833

או בפעקס 011-9723-6194389

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

חוקים להורותם

הלכות המצויים בשבתות החורף (א)

אולם בנידון דין ההיתר של פתיחת הגג אינו היתר לחוד, אלא ההיתר הוא משום דפתיחת גג אינו נחשב כלל לעשיית אוהל, כיון שהגג כבר מחובר וקבוע שם ועשוי לפתוח ולסגור, נמצא דעצם הפתיחה אינו חלק מעשיית האהל, ולכן לאחר פתיחת הגג מותר לפרוס הניילון, דזה לחוד מותר בשבת משום תוספת אהל.

(ב) ועדיין אמר לי הגאון ר' שלמה זלמן אולמאן שליט"א ראה"כ דיש לדון אי דומה לדין בישול בשבת בנידון בישול אחר בישול, דנקטי שבדבר לח מבושל שנצטנן, אם נצטנן לגמרי יש איסור בישול, ואם הוא חם במקצת אין בו עוד איסור בישול ומותר לחממו יותר, (רמ"א סי' ש"ח סעי' ט"ו) ודנו שם האחרונים לגבי דבר לח שנצטנן לגמרי שיהא מותר לחממו במקצת בפחות משיעור שהיה סולדת בו דזה מותר בשבת, ולאחר שהוחם במקצת שוב יהא מותר לחממו לגמרי כדבר לח שלא נצטנן לגמרי - ונקטו רוב הפוסקים דאסור לעשות כן, נמצא דאסור לעשות בשבת ב' פעולות של היתר כשע"י שניהם תהא תוצאה של מלאכה.

אולם פשוט החילוק בין נידון דידו להתם:

- להפוסקים דאוסרים לעשות כן משום דדעתם דהא דמותר לחמם לח שלא נצטנן, היינו דוקא בשלא נצטנן מבישולו הראשון, אבל בנצטנן לגמרי מבישולו הראשון אסור לחממו, משום כיון דכבר נפקע שם בישול מיניה והחימום מעתה נחשב לבישול חדש (כן דעת הרע"א בהג"ה סוסי' רנ"ג, וכ"כ בתה"ד סי' ש"ח סק"ו, ובאג"ט מלאכת בישול), ולדעתם פשוט דאינו דומה דהרי התם אסור אף במחמם מעט מער"ש דהוי בישול חדש.
- ואף להסוברים דבאמת אף בנצטנן לגמרי ונתחמם מותר לחממו שנית לגמרי, אלא דסוברים דזהו דוקא בנתחמם מעט מער"ש, אבל כשלא נתחמם מעט מער"ש אסור לגמור הבישול בשבת (כן משמעות החו"א סי' ל"ז, ומובא בשו"ת מנח"ח סי' קכ"ז), ולכאורה לפי זה נמצא דאסור לעשות ב' פעולות של היתר בשבת, בענין שע"י שניהם יתקיים בישול.
- ועדיין יש לחלק דדוקא התם אסור משום דכן היא דרך הבישול דמתחלה מתחמם במקצת, ואח"כ מתחמם לגמרי, ולכן כל שעושה ב' הפעולות בשבת נמצא דעשה כל פעולת הבישול, משא"כ בנידון דידן דדרך האהל הוא כשמיניה גג מחדש, אבל כשהגג היה מונח כבר ועתה רק פותחו אינו דרך עשיית גג, וכן כשפותחו אינו עושה כלום ושוב מותר להמשיך מעליו האהל.
- והגאון הגרשו"א שליט"א אמר דלהפוסקים הסוברים דאסור בישול אחר בישול הוא רק מדרבנן, "ל דרבנן אסור בכל גוונא אף כשמחממו בב' פעולות.

עוד בענין פריסת ניילון (פלסטק) בשבת על עגלת תינוק מפני הגשם.

בגליון תרצ"א כתבנו דעגלה שיש לה גג מותר להניח הניילון מעל הגג, ואין בזה משום עשיית אוהל כיון דאין חלל טפח בין הגג לניילון, וכיון שחלק הניילון מונח כבר מותר לפורסה בהמשך על כל העגלה אף במקום שאין לה גג (דהוי תוספת אהל ארעי המותר בשבת). ובהמשך כתבנו דגג המתקפל המחובר לעגלה, הרבה נוהגים להקל לפותחו ולסגרו בשבת, ואינו נחשב כעושה אהל, כיון דעשוי כדלת הקבוע המיועד לפותחו ולסגרו.

ונשאלנו האם ההיתר להניח הניילון ולפורסה (שהוא מוסף

בניין) שייך דוקא כשהגג היה פתוח כבר מערב שבת, או אף כשהגג היה סגור מער"ש, מותר לעשות שני הפעולות בשבת, הן לפתוח את הגג והן להניח הניילון ולפורסה בהמשך.

תשובה: מותר לעשות שני הפעולות ביחד בשבת (כן הוא

בפשוט מצד הסברה כיון דבכל פעולה לחוד אינו עושה איסור, דבעצם פתיחת הגג אין איסור ובפריסת הניילון אין איסור, ואף דפריסת הניילון לחוד בלא פתיחת הגג יש בו איסור דעושה אהל, דאין כאן ההיתר של תוספת אהל, וא"כ לאחר פתיחת הגג נמצא דסוף כל סוף פרס הניילון בשבת, עכ"ז מותר דאחר שהגג פתוח אין בזה שום איסור, וכן אמר הגאון ר' שלמה זלמן אולמאן שליט"א, ראה"כ).

א. ולכאור היה מקום לדמות דין זה להא דמבואר בתוס' ערובין (דף קב. ומובא ברע"א סי' שט"ו סעי' ב) בדין עשיית אוהל בשבת, דמותר למתוח בשבת חוטיץ בפחות מג' טפחים בין אחד לאחד ואף שעיי"ז נעשה אהל ע"י לבוד עכ"ז מותר דאין אומרים לבוד להחמיר, וכמו"כ איתא שם בגמרא דאם יש חוטיץ הסמוכים זה לזה בפחות מג' טפחים מותר לפרוס בשבת גג מעליהם ולא נחשב כעושה אהל בשבת, כיון שהחוטיץ היו פרוסים כבר מער"ש, נמצא שהאהל נעשה מער"ש ואינו אלא מוסף על אהל.

- ומבואר שם (בגמ' וביותר במהרש"א) דשני הפעולות אסורים לעשותם בשבת דהיינו גם פריסת החוטיץ וגם פריסת הגג מעליהם, ואף שלכאורה בכל פעולה לחוד אינו עושה איסור, עכ"ז סוף כל סוף ע"י שני הפעולות יחד עושה אהל, וא"כ בנידון דידן היה מקום לומר כיון דפריסת הניילון לחוד יש בו משום אהל א"כ אסור לעשותו ביחד עם פתיחת הגג.
- אולם יש לחלק דהתם באהל עצם נטיית החוטיץ נחשב לעשיית אוהל, והא דמותר הוא משום דהוי אהל ע"י לבוד, ועשיית אוהל ע"י לבוד מותר בשבת דאין אומרים לבוד להחמיר, אולם אם אחר עשיית האהל ע"י לבוד הוא מוסף עליהם גג אף שזה עצמו מותר, עכ"ז נמצא דע"י שני הפעולות הוא עושה אהל בשבת.

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא רצדיקיא

הגה"ק רבי חיים צבי בן הגה"ק רבי חנני' זי"ע וז"ע טייטלבוים
אבד"ק סיגוט, בעמח"ס עצי חיים יומא דהילולא ו' שבט (תרפ"ו)

ג' שבט

רבי יחזקאל שרגא מציעשטוב ב"ר שמחה ישכר דוב (חתן העצי"ח) - תש"ד

ד' שבט

אשר בן יעקב משבטי יה - ב"א ש"כ
רבי משה יהודה לייב מסאסוב ב"ר יעקב - תקס"ז
רבי אברהם הכהן מקאליסק ב"ר אלכסנדר - תק"ע
רבי מנחם נחום מטרסק ב"ר אברהם - תרמ"ז

ה' שבט

רבי חיים צאנזער מבראד ב"ר נחום - תק"מ
רבי יהודה ארי' לייב מגור ב"ר אברהם מרדכי (שפת אמת) - תרס"ה
רבי שלמה זלמן פרידמאן אב"ד ראחוב ב"ר ישראל חיים (ובחי שלמה) - תשמ"מ

ו' שבט

רבי חיים צבי טייטלבוים ב"ר חנניה זים טוב לפא (עצי חיים) - תרפ"ו

ז' שבט

רבי דוד מלעלוב ב"ר שלמה - תקע"ג
רבי מרדכי דוד מדאמבראווא ב"ר צבי הירש - תר"ג

ח' שבט

רבי יוסף מאיר כהנא מספינקא - ירושלים ב"ר צבי הירש - תשל"ח

ט' שבט

רבי ישראל יעקב ב"ר מנחם מענדל מרימנוב - תקפ"ז
רבי יעקב קטינא ב"ר יצחק מרדכי (רחמי האב) - תר"ן

י' שבט

רבי יוסף יצחק מליזבאוויטש ב"ר שלום דובער - תש"י

מרן העצי חיים ז"ל נולד בעיר טעטש ששם כיהן אז אביו בעל הקדו"ט זי"ע ביום י"א טבת בשנת תמ"ר, כידוע ממברכתו של מרן הגה"ק מצאנז זי"ע.

כשהגיע לפרקו נעשה חתן אצל הגה"ק ר' משה מכארדיב בן הגה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע, (בן מרן הד"ח חתן הגה"ק בעל הייטב לב) אמנם סמוך לזמן החתונה נפטרה הכלה באופן פתאומי, אח"כ נשא את הרבנית הצדיקת מרת ברכה סומא ע"ה בת הגה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זי"ע, (בן מרן הד"ח חתן גיסו מרן ר' מרדכי דוב מארניסטייפל זי"ע).

בשנת תרס"ד בערב שבת האחרונה של מרן הקדו"ט עלי אדמות כששכב אז על ערש דוי בחליו אשר מת בו, אמר לעצי"ח בזה"ה: "חיים הערש טו אן דעם טלית און גיי אין ביהמדר" דאווענען מנחה דו ביסט רב", ואכן אחר פטירת אביו הק' מילא את מקומו לכהן כאב"ד בעיר סיגעט ע"פ צוואתו.

כמו"כ תפס אומנות אבותיו בידו בהנהלת הישיבה הגדולה בעיר סיגעט שהי' אז כמה מאות בחורים. גם הלך בדרך אבותיו במלחמתם מלחמת ה' ברמה נגד מהרסי הדת למיניהם.

נפטר בימי עילומיו בשנת תרפ"ו בהיותו מ"ו שנה, בקליינווארדיין ששהה שם על שב"ק בקרב חסידיו, והוביליהו בכבוד גדול לעיר סיגעט והוטמן שם באהל אבותיו.

השאיר הרבה חידושי תורה בכתב יד קד' למרות מועט שנותיו, אשר בנוי הוציא אותם לאור לאחר פטירתו ה"ה ספר עצי חיים, על התורה, על המועדים, שו"ת, ומקוואות, לאחרונה נדפס גם קצת חידושים על מסכת גיטין.

בימים אלו חל יומא דהילולא של מרן הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע, כבר כתבנו ושגינו במדור זו סדר תולדותיו כפי סדר שנותיו, על כן אמרנו וענינו להציג ענין אחד והיא הערצת גדולי הדור אליו, שעל אף היותו צעיר לימים כידוע שנסתלק בשנת המ"ו לחייו עם כל זאת הערצת גדולי חוקני הדור אליו הי' באופן מבהיל, והגנו מציגים כאן מימרות ועובדות עד שידינו הגיע, מעניני הערצת גדולי הדור אליו כאשר ענייכם תחזינה מישרים:

הגה"ק משינאווא זי"ע

סיפר מרן רבינו ז"ל שבעת ההוא כאשר הגיע מרן העצי"ח לקרעניץ, ישב הרב משינאווא ודיבר עם אחד מבני משפחתו מן התלאות והסבלות אשר היו לו למרן הקדו"ט עד שזכה להפקד בזרע של קיימא, וכאשר הגיע העצי"ח אצלם נהנה הרבה"ק משינאווא ואמר: הביטו וראו אם מתכוונים ליש"ש זוכים לבנים כאלו ובלשון קדשו "אז מי מיינט עס ערליך האט מען אוינע קינדער", עוד סיפר כי פ"א בעת שבא מרן העצי"ח אל הרדה"ק משינאווא והגיש לפניו פתקא ופדין נפש, וגם הביא אתו פתקאות מאנשים הרבה אשר שלחו להזכיר את עצמם לפני הרדה"ק, ויצו הרדה"ק משינאווא שהעצי"ח יקרא הפתקאות. (אלה

מסעי)

גם סיפר לי ר' חיים שמואל הנ"ל שרבינו הי' פ"א אצל מרן הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע במרחץ קרעניטץ על שבת בעת שהי' רבינו בן י"ד שנים והי' חתן עם בת אחיו ואמר לאחיו הרדה"ק להבחיל ר' שלום אליעזר שליט"א "שהביא לביתו הברוך טעם" ומרן הגה"ק משינאווא זי"ע סיפר עמו בד"ת והפליג בשבחיו מאוד. (צדיק כתר יפרח)

מרן הייטב לב זי"ע

כשנולד העצי"ח הי' שמחה גדולה אצל הייטב לב זי"ע ונסע במיוחד על שבת קודש פ' ויחי להשלום זכור מעירו סיגעט לק"ק טעטש מקום כהונתו של הקדו"ט להשתתף בשמחתו, וידוע התורה שאמר אז בחרוה עילאי, (הלא היא נדפסה בעצי חיים

את הרה"ק מבעלז בסנדקאות, ולבש הרה"ק מבעלז השטריימעל לכבוד הברית, וגם צוה לכל היושבים והחסידים שילבשו השטריימעל להברית. (אלה מסעי)

הגה"ק ר' משה הלברשטאם ז"ל אב"ד בארדיוב

ידוע שהעצ"ח הי' חתן אצל הגה"ק מבארדיוב בנו של הגה"ק מגארליץ זי"ע (בן מרן הד"ח חתן הייטב לב) שאותו בחר וקנו מצאנו לסדר את תשובת דברי חיים, ולפני החתונה נפטרה הכלה פתאים, אמר אז הגה"ק מבארדיוב זצ"ל שיותר מצטער על זה שאבד את העצ"ח ממה שמצטער בפטירת בתו...

הגה"צ ר' אהרן יהושע פיש ז"ל אב"ד האדאס

סיפר הגה"צ מטענקא זצ"ל תלמיד מרן העצ"ח, שזוכר שנסע פ"א העצ"ח לעיר נירבאטור על שבת קודש, וביום ראשון בא הרה"ק אב"ד האדאס זצ"ל (הי' תלמיד הייטב לב זי"ע) לעיר נירבאטור לקבל את פניו, ובין מנחה למערב שח בעיני קבלה עם דיין דבאטור הגאון ר' יעקב פקעטא ז"ל, והתווכחו ביניהם באיזה ענין מסוים, והעצי חיים עבר לידם ושאל אותם במה הם מתווכחין, וחשבו בדעתם שהם זקנים והוא צעיר בשנים ולא רצו לומר לו, והפציר בהם העצ"ח עד שאמרו לו את הוויכח שלהם, אמר להם העצ"ח אני יודע גם אני עמלתי בהבנת הענין ואמר להם הפשט הנכון והיתה קרובה להפשט של האדאסער רב, אמר אח"כ האדאסער רב לר' יעקב "וואס אונו פלאג מיר זיך פערציג יאר ערלעדיגט ער אין א פאר נעכט".

הגה"צ בעל מנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל

פ"א נפגש מרן האדמו"ר ממונקאטש עם מרן העצ"ח בעיר טשאפ אצל הבאן, ודברו בדברי תורה, כשהלך העצ"ח אמר המנ"א להדומ"ץ דאונגאר שהי' נוכח שם "שלא ידעתי שחרב מסיגעט הוא כ"כ ת"ח גדול. (תפארת נפתלי, תולדות מהה"צ משראמאש זצ"ל)

הגאון האדיר בעל זכרון יהודה מסאטמאר ז"ל

כותב עליו בשנת תרע"ד בהיות מרן העצ"ח ז"ל בן ל"ד שנה במכתבו אליו (הנרפס בתשובת זכרון יהודה): שלום וכל טוב סלה אהובי וידיד נפשי וידיד ה' הגאון החסיד פטיש החזק עמוד הימיני וכו' קש"ת מוהר"ר חיים צבי ט"ב שליט"א, ובמכתב שני כותב וזה לשונו: ידיד נפשי ונפש כל חי הרב הגאון הגדול עמוה"י פאר הדור קש"ת מוהר"ר חיים צבי ט"ב שליט"א, ובאמצע התשובה רואים גודל השפעת העצ"ח באונגארין בהיותו צעיר לימים שכותב אליו בזה הלשון: והנני מחלה פני כבוד הדיג שגם כבודו ימחול אי"פ לכתוב לקאנצליי שמסכים לקבוע תענית יום אחד או אפי' תענית בה"ב לכל המדינה,

עוד פ' נשא ששמעו בשם אביו עיי"ש, אבל מגדל ענותותו לא גילה מתי אמר הייטב לב תורה זה) וזקני חסידים מספרים שבעת שנכנס מרן הייטב לב לאחר הברית מילה לחדרה של היולדת לברכה בברכת מזל טוב, וניגש אל הילד והביט עליו, ויאמר אל בנו אבי הילד, ראה זה בני שאני רואה אור גדול על ילד זה, ושזקני הישמח משה בגנזי מרומים נחא ליה שילד זה היא מיוצאי חלציו. (צבי תפארת ישראל)

הגה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע

סיפר מרן רבינו ז"ל שאביו הק' מרן העצ"ח הי' רם ונשא עד מאד בעיני הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא, ומהרי"ד נתבטא כמה פעמים בהתפעלות רבה ממרן העצ"ח, ובעת שהותו של מהרי"ד בראצפערט בעת מלחמת העולם הראשונה, וגם מרן העצ"ח הי' שם, רצה פעם העצ"ח לילך לבקר בהיכלו, ושלח את בן ביתו אל מהרי"ד לשאלו באיזה זמן שיוכל לבא אליו, הקפיד מהרי"ד על השליח ואמר, על אדם גדול כזה אתה שואל מתי שיבא, בכל עת שתעלה ברצונו לבא דלתי פתוחה למענו, עוד סיפר ששמע מהאדמו"ר הישיש מפאלטישאן ז"ל, שהי' פעם בבית דודו המהרי"ד בעת שמרן העצ"ח הי' צריך לבא לבקרו וראה את מהרי"ד עוסק שלא כדרכו בסידור הכיסאות בחדרו, ושאלו לפשר הדבר המופלא הזאת, ואמר לו הרה"ק מבעלז, "דער סיגעטער רב איז דאך א לייב", גם צוה מהרי"ד לכסות את השלחן במפה כמו בשב"ק בהטיעמו כי הרב מסיגעט הוא ת"ח, ות"ח הרי הוא בבחינת שבת,

עוד סיפר שבליל שב"ק שאל העצ"ח ממהרי"ד באיזה שעה יערוך את השלחן, השיב לו מהרי"ד את שעת עריכת השלחן, והמשיך ואמר לו שרצונו שיבא אליו אל ביתו לפני השלחן, העצ"ח הלך לבית הרב הק' והי' מלוכש עם אור המקיף הרעזשוואלק"א, ושאל לו הרה"ק מבעלז, מדוע לא לבש את הטילע"ף והטעים ואמר להעצ"ח, כי צריך הוא לשמור על בריאותו, ושאל אז מהרי"ד מן העצ"ח מי הוא המשב"ק אצלו בביתו בעת עריכת השלחן, הראה העצ"ח על ר' אשר גבאי, וצוה מהרי"ד את משמשו ר' אהרן יהושע שיניח בשב"ק זו את ר' אשר לשמש בקודש אצל השלחן בהעמדת היין וכדו', וישבו המהרי"ד והעצ"ח וערכו את השלחן ביחד, ור' אשר עומד עליהם ומשמש, ואחר כל מאכל ערבב מהרי"ד את השיריים שלו עם השיריים של העצ"ל וחלקם כך להחסידים,

ומספרים החסידים כי בעת ההוא הי' מרן העצ"ח בתוך שנת האבלות אחר אמו הרבנית שנסתלקה ביום ז' ניסן תרע"ד, וביום שב"ק שאל מהרי"ד את העצ"ח אם בביתו הוא הבעל קורא אף בתוך י"ב חודשי האבלות, העצ"ח השיב שכן, ונענה המהרי"ד ואמר: א"כ תקראו בתורה גם אצלנו כי ליכא דעדיף מיניה, ובעת ההוא ששהה הרה"ק מבעלז בראצפערט נולד כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל לאביו, וכיבד העצ"ח

הנורא אשר קרה לנו בעוה"ר שנלקח מאתנו פאר מדנתנו הגה"צ מסיגעט זצ"ל ונסעתי לסיגעט והייתי שם בש"ק העבר וגם איזה ימים אח"כ, (שידוע שהגאון משימלוי נשאר שם אח"כ בכדי למנות את הגה"צ ר' זלמן לייב למלא את מקום אביו, והוא הלך בעצמו לקבץ חתימות בעבור זאת, וביום ראשון דרש דרשה ארוכה לטובת התמנותו ודבריו עשתה רושם, הכ') ועתה בבואי לביתי נוכרתי מבקשתו וכו'.

הגאון בעל תורת יקותיאל ז"ל

כתב בזה הלשון: לכבוד ידי"ע וינכ"ח וי"ג הרה"ג העצום המובהק סיני ועוקר הרים בוצינא קדישא חסידיא ופרישא בקי בכל חדרי התורה הצדיק המפורסם במדינתנו רבים יסתופפו בצל קדשו פאר המדינה כ"ק מוהר"ר חיים צבי ט"ב שליט"א אחדשתה"ק כיאות לקדוש ה': במכתב שני שכותב למרא דארעא דישאל ר' יוסף חיים זאנאפעלד זצ"ל כותב וז"ל: ר"ד הגאון המובהק ציס"ע פאר המדינה דקהלת סיגעט שליט"א ראה כל מה שכתבתי בתשובתי לתרץ השגת הד"ג וכתב לי כי צדקתי בכל דברי והגאון הנ"ל בקי בש"ס ופוסקים. (שורת תורת יקותיאל)

הגה"צ ר' מרדכי יודא לעוו ז"ל אב"ד אינטערדאם

מ"ן הקדיו"ט נפגש פ"א עם הגה"צ אבד"ק אינטערדאם ז"ל והי' שם עם העצ"ח שהי' אז שנה אחר חתונתו, ואב"ד אינטערדאם דיבר עם העצ"ח בדברי תורה וגם במילי דעלמא, ואמר להקדיו"ט על העצ"ח שהוא כלי מפורא והוא גדול מאד בתורה, ולא נמצא גדול כמותו בשנים אלו.

הגאון ר' דוד שליסל ז"ל ראב"ד מונקאטש

כתב בשנת תרע"ד כשהי' העצ"ח בן ל"ד שנה וז"ל: ובפרט שראיתי שכבוד הרב הגאון הצדיק הקדוש נזר ישראל סוע"ה עמוד הימיני פטיש החוק שהיחוס"ם מזה בן מזה החכם השלם כ"ק אדמו"ר מ"ן חיים צבי ט"ב שליט"א כבר נתן תעודה וזלה"ק וכו' עד כאן לשונו הק' והטוהר ומי יבא עוד אחר המלך: (מכתב עו על ספר ליקוטי מנהגים לקוטי ש"ס)

רביה"ק זי"ע

מ"ן רבינו ז"ל הי' מפליג מאוד את כח זכרונו של אחיו הגדול בעל עצי חיים, פ"א בעת הרצאת השיעור הי' רבינו מצטט דבר חידוש מהרמב"ן בעל פה מדף אחד, אמנם כאשר חפשו את מקומו בהרמב"ן מצאוהו בדף אחר, אמר אז רבינו שאצל אחיו העצ"ח לא הי' דבר כזה שיטעה מדף אחד לשני, כי ממש השכחה לא שלטה עלי, עוד אמר רבינו ז"ל פ"א אחי העצ"ח ז"ל כשהי' פוגש אדם בפעם ראשונה תיכף ומיד הכיר בו תכונת נפשו ומהותו, לא כן אצלי שלוקח לי איזה זמן וצריך אני לדבר עמו קצת, ורק אז אני מכיר מהותו ועומד על טיבו.

עכ"ל, סיפר הרה"ח הישיש ר' יוסף לייב ווייס ז"ל מסאטמאר שראה פ"א את מ"ן העצ"ח שהגיע לסאטמאר ופגשו הק"ן לדוד באמצע הרחוב, ומרוב גענועי אהבה עמד הק"ן לדוד ונשקו על ראשו באמצע רחוב העיר.

הגה"ק מקאשו זי"ע

שמעתי פעם את רבינו מדבר על העצ"ח זצ"ל ועל אחיו רבינו הק"ן זצ"ל שהי' אז רב בקראלע שליחודים כאלו יש סיעתא דשמיא ונותים להם מן השמים מה שהם נותנים לאנשים אחרים, הם לומדים ומשיגים בשעה אחת מה שאנחנו צריכים ללמוד במשך שלוש שעות, ולמרות שמטרידין אותן הבאים להסתופף בצלם רוב שעות היום והלילה, הם נעשו גאוני עולם מפורסמים בקיאים בש"ס ופוסקים, זה הוא השכר של החינוך שנתגדלו בו בקדושה ובטהרה בבית הוריהם הק"ן בדרך החסידות תלמידי הבעש"ט זי"ע, (שאל בחיר ה')

בעת ההספד אמר שהעצ"ח הי' גדול הדור בדורינו כמו רבינו הקדוש בימיו". (מצבת קודש)

הגה"ק בעל קרן לדוד ז"ל

וזה לשון קדשו בספרו קרן לדוד: דרוש לו' אדר שדרשתי בבכנ"ס פה קהילה קדושה סאטמאר ז' אדר תרפ"ז בהתאסף בני קהילתנו ובו הספד על פטירת צדיקים וגאונים שהלכו לעולמם בהאי שתא הי"ה הרה"צ מוה"ר וכו' והרה"ה"ק צדיק כתמר מוהר"ר חיים צבי ט"ב זצ"ל אבד"ק סיגעט: שמועה שמענו וחרדנו ונהפכו כל פנים כי הרה"צ מסיגעט נחלה פתאום במחלה נוראה וכ"מ שנודע השמועה המעצבת שפכו שיח ותפילות לבורא רפואת שישלח לו רפואה שלימה במהרה, ופרשתי מאמר הכתוב הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספו באין מבין כי מפני רעה נאסף הצדיק שהי' כפל לשון, אבל י"ל כי כשח"ו הגיע זמנו של צדיק הדור להסתלק, העולם מרעישין ומפצירין בתפילות ותחנונים עליו וכו' עיי"ש.

הגה"צ ר' נפתלי טייטלבוים ז"ל אב"ד באטור

הגה"צ מבאטור הי' מזקני נכדי מ"ן הייטב לב זי"ע והי' הי' מפורסם לחכם גדול מאד, פ"א תוך אחת השיחים אמר לבנו מ"ן רבינו ז"ל בזה הלשון: הרי אני מפורסם בעולם לחכם גדול ועכ"ז כשאביך אמר לי איזה ענין נתיישבתי בזה שעות ארוכות וזמנים טובא כדי להשיג ולתפוס את מחשבתו העמוקה.

הגאון ר' שלמה זלמן עהרנרייך ז"ל אב"ד שימלוי

עיין בספר אגרות לחם שלמה מכתב ל"ז שכתב הגאון משימלוי זצ"ל להג"ג ר' נטע שלמה שליסעל ז"ל והי' הסכמה לספרו נטע שעשועים, וז"ל: ספרו הנחמד ומכתבו קבלתי, ונהנתי מאוד מר"ת ופולפוליו הנעים, ובין כך נשמע מהאסון

בו יתואר תקופת אותו האיש ותעלוליו ואחריתם המר

מִי הָאִישׁ

א

מבוא

הנה הניטל והלכותיו נידונו בהרחבה בספרי ראשונים ואחרונים גם בתלמוד וכתב קצת אודות אותו האיש ומעשיו, וכל זאת בתלמוד בבלי, כי בירושלמי – שנחתם בשעה שנודמו ונהרגו תושבי ארץ ישראל בידי קיסרי רומי שהתנצרו – כמעט לא נזכר אף מילה מהנוצרים, אבל בבלי שנחתם בארץ בבל הרחוקה שלא שלטה בהם רומי נכתבו ברמז, שלא להמציא פתחון פה להנוצרים על כל צרה שלא תבוא, אבל מאוחר יותר גם זה הושמט ע"י הצענזור, וכהיום רשומים לפנינו בחסרונות הש"ס, [סוטה (מ"ז). סנהדרין (ק"ז): שבת (ק"ד)].

מקור התהוותו של יום אידם זה, מקורו בחג שעשה אדם הראשון, כמבואר בגמ' (ע"ז ה:) לפי שראה אדם הראשון יום שנתמעט והולך (מי' שהיום הולך וקצר) אמר: אוי לי, שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי, וחוזר לתוהו ובוהו וזוהי מיתה שנקנסה עלי מן השמים, עמד וישב ח' ימים בתענית ותפילה, כיון שראה תקופת טבת (דהיינו שמאותה שעה היום הולך וגדל) וראה יום שמאריך והולך, אמר: מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים... הוא קבען לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים, עכ"ל הגמ'.

והנוצרים קבעו יום זה ליום איד כיון שבתקופת טבת נהרג ישו השני, או כאמרם שנולד בו ישו הראשון תלמיד ר' יהושע בן פרחיה, וכמו שרמזו זאת בשם ניט"ל שהוא ר"ת נולד יש"ו ט' לטבת.

אכן, דבר זה הובא בסדר הדורות (ג"א תק"ס) כתב ששני ישו הנוצרי היו, הראשון הי' תלמיד של ר' יהושע בן פרחיה, ובזמנו של ינאי המלך והילני המלכה, ואותו תלו בערב הפסח, ואחריו קם שני בזמנו של רבן גמליאל הנשיא שהיה כמאה שנים אח"כ ובו מאמינים הנוצרים וסופרים ללידתו. ומקורו בתוס' הרא"ש (סוטה מ"ז). שכתב דמה שאמרינו ישו הנוצרי כישף והדיח והסית את ישראל, אין זה ישו הנוצרי האמור בסנהדרין שתלאוהו בערב פסח, שאותו הי' בימי הילני המלכה סמוך לחורבן הבית, ור' יהושע בן פרחיה הי' מדורות הראשונים סמוך לבנין הבית קודם לשמעון בן שטח שהי' בימי ינאי המלך, עכ"ל התוס' הרא"ש וכ"כ מאירי שם בסוטה, וכן כתב המהרי"ץ חיות בסנהדרין (ק"ז).

והיות שלא ידוע כ"כ אודות מעשיו ופעולתו אמרנו לצטט קטעים נבחרים המובא בסדר יוחסין (המיוחס לאחד מתלמידי החת"ס שהעתיקה מכתבים שהי' אצל רבו) וגם לרבות מספר חסרונות הש"ס (כי בתקופה ההיא, הוציאו מהגמרא ומהרבה ספרים אחרים עניינים שונים שהנוצרים העלילו, שזה נגד אמונתם) וכיום הדפיסוהו שוב בשם "חסרונות הש"ס", ואכן משם לקטנו עד כמה שידינו מגעת לתועלת הקוראים.

[א]

ותלמיד בבית המדרש, ולו היה שכן איש רשע אחד ושמו יוחנן, ונשא את אשת ר' יוסף באיסור אשת איש, וכשנודע לבעלה יוסף מזה, נפרד ממנה והלך לבבל. לקח הימים ילדה מרים בן, ותקרא שמו ישוע על שם דודו אח מרים, ויכולו אותו לשמונה ימים, ונתגלה הדבר שעשה יוחנן וכל העם היו

בשנת שש מאות ושבעים ואחד אלפים שבע מאות וששים ליצירה בימי הורדוס השני ובימי המלכה הילני ובימי טבריוס קיסר רומא, בימים ההם נמצא איש מזרע בית דוד ושמו יוסף פנדירא והיה לו אשה ושמה מרים, והאיש ירא ה'

שמעון, ולאחמ"כ עברה המלוכה לבנו של שמעון ששמו ג"כ יוחנן והיה כהן גדול, ונקרא בפי כל ינאי המלך, [ונחלקו אביו ורבא, חד אמר שינאי היה יוחנן כאמור, וחד אמר שינאי היה בנו של יוחנן].

איתא בגמרא (קידושין דף ס"ז ע"א) תנאי, מעשה בינאי המלך שיצא למלחמה וכבש ששים כרכים במדבר, ובחזרתו היה שמה שמחה גדולה על הנצחון וקרא לחכמי ישראל ועשה להם סעודה גדולה והיה שם איש לץ אחד לב רע ובליעל, ואלעזר בן פועירה שמו, ואמר לינאי המלך לבם של פרושים עליך דהיינו שחכמים אינם שמתים בהצלחתך ושונאין הם, שאל לו ומה אעשה, אמר לו, תן ציץ הקודש (שהרי היה כהן גדול) על מצחך והם יעמדו מפני כבוד השם שעל הציץ ויגלו את סתרי לבם, היה שם זקן אחד ויהודה בן גדודיא שמו, ויאמר לינאי, ינאי המלך! רב לך כתר מלכות, הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן, לפי שהיו אומרים שאמו של ינאי נשבת במלכות החשמונאים במודיעים ושבויה אסורה לכהן, ונמצא שבניה חללים (ובגידון דין, הרי ינאי כהן חלל, ולה אמר לו יהודה בן גדודיא הנח כתר כהונה).

אולם מסיק בגמרא: ויבוקש הדבר (היינו שחפשו עדויות לכך שאמו נשבת וכו') ולא נמצא, אבל חכמי ישראל שהיו בסעודה אשר הכין להם ינאי, הורחקו בזעם לפי שכעס עליהם ינאי על שמועה זו, ויאמר לו אלעזר בן פועירה לינאי, הדייט שבישראל כך הוא דינו שאם העליל עליה אין עושים לו דבר, ואתה מלך וכה"ג יפטר בלא כלום על הוצאת דיבה, שאל לו ינאי: ומה אעשה, ענה לו, רומסם (פרש"י, הרגם). שאל אותו ינאי בחזרה: ותורה מה תהא עליה, שמא תשתכח התורה ח"ו, אמר ליה הרי הס"ת מונחת בקרן זוית וכל הרוצה יבוא וישול, ואין צורך בחכמים (פ"ל), מיד נזרקה בו מינות בינאי ונתלקחה הרעה ע"י אלעזר בן פועירה, ויהרגו כל חכמי ישראל רח"ל, והיה העולם שטנם מן התורה, עד שבא שמעון בן שטח, ורש"י מפרש שהיה אחי אשתו של ינאי, והתביאתו, והחזיר את התורה ליושנה, ע"כ.

וכן התנא ר' יהושע בן פרחיה הצליח לברוח מפני החרב עד שהגיע לאלכסנדריה של מצרים, כעבור זמן רב כשחמת המלך שככה והבטיח שלא יהרוג יותר מחכמי ישראל, ביקש גיסו שמעון בן שטח רשות מינאי להחזיר את ר' יהושע בן פרחיה ותלמידיו, והסכים ינאי, ושלח להם שמעון בן שטח מכתב ובקשם לחזור לא"י, או אז חזר ר' יהושע בן פרחיה ואחוזת מתלמידיו אשר ביניהם היה גם "אותו האישי" שהיה כאמור מתלמידיו.

ידוע דברי הגמרא (קידושין דף מ"ט ע"ב) עשרה קבין כישוף ירדו לעולם תשעה נטלה מצרים, ו"אותו האישי", למד

מרגנים אחריה, וכשנתגדל הנער ישב בבית המדרש וישוע זה פיקח היה ולמד ביום אחד מה שלא היה לומד נער אחד בימים הרבה וכן אמרו חז"ל ממזרים פקחים הם.

בגמרא סנהדרין (דף ס"ז ע"א בסדרונות ה"ט) איתא, ששמו של "אותו האישי" היה "ישוע בן סטדא" ובספרים רבים ואף בש"ס גופא מוזכר שמו פעמים מספר "ישו הנצרי", [ודורשי רשומות הורידו האות ע' משמו ישוע, שהרי ישו ר"ת ימח שימו וזכרו], וכינוהו "בן סטדא" ע"ש מעשה שהיה כי אמו שנקרא בשם "מרים" הלכה והיתה לאיש אחד, ו"א שנישאה לגוי בשם "פוניריא" מבלי שהתגרשה מבעלה [ושם בעלה הראשון הי' פפוס בן יהודה שהי' בבית האסורים עם ר' עקיבא], ומדם נולד ישו הנ"ל, ולכן קראוהו "בן סטדא" לאמור שאמו סתה מן הדרך ונשאה לגוי בעבירה.

מקץ שלשים שנה היה רבו של ישוע בשוק [סיפור זה מובא גם במס' כלה שבסוף מס' ע"ז] והוא ר' יהושע בן פרחיה ושני חכמים עמו, ומנהג תלמידי חכמים כשהיו עוברים לפניהם התלמידים היו כורעים לפניהם ומכסים ראשם מפני כבוד רבם, וזה ישוע עבר לפני רבו לפני החכמים בקומה זקופה ובגלוי ראש, ויאמר אחד מהחכמים, מעותו של זה ניכר שהוא ממוז, ביום השני היה רבו של ישוע בבית המדרש ולמד לתלמידיו בסדר נזיקין, ויבא ישוע שמה והתחיל להורות הלכה לתלמידים, ענה אחד מהחכמים ואמר, לא כן למדת כל תלמיד שמורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, ענה ישוע בעזות ואמר לאותו חכם, איזהו רב ואיזהו תלמיד מי היה חכם מחברו, משה או יתרו, אם תאמרו מה אב לנביאים וראש החכמים והתורה העידה עליו ולא קם נביא עוד בישראל כמשה (דברים ל"ד) אך היה יתרו הנכרי הורה למשה דרך ארץ באמרו נבול תבול וגו', ושמת עליהם שרי אלפים ושדי מאות (שמות י"ח, טא), ואם תאמרו דיתרו חכם יותר ממשה נתבטלה גדולתו של משה. וכששמעו חכמים כך אמרו, הואיל ומעיו פנים כל כך נחקרו ונפפש ביחוסו מי המה אביו ואמו ומה משפחתו, שלחו אחרי אמו ושאלו אותה ואמרה כי זהו בנה ישוע, ובעלה יוסף פנדירא עזב אותה ואינה יודעת היכן הוא, וכששמע רבו של ישוע שם בעלה, נזכר המעשה שסיפר לו יוסף בטרם הלך לבבל, ונתגלה הדבר כי ישוע הוא ממוז, וכששמע ישוע שנתפרסם הדבר ברה למצרים.

[ב]

והנה מתתיהו בן יוחנן כהן גדול היה ראשון למלכות בית החשמונאי, כמאתים שנה לפני חורבן בית שני ואחריו מלך בנו הגדול יהודה ולאחריו בנו השני יונתן, ואחריו בנו השלישי

לצאת, ומה עשה ישוע סגב האותיות על קלף וקרע העור מירכו והניח הקלף תחת העור והזכיר את השם ושב העור למקומו ופנה את הקלף, ובצאתו שאגו האדירות לפניו ושכח מה שמה, אבל הקלף נשאר במקומו, וקרע פעם אחרת את העור מירכו והוציא הקלף ולמד האותיות, והחזיר את העור למקומו על ידי השם, ופעל בו פעולותיו הנפלאות.

[ג]

וכשראה ישו שכח הפעולה בידו הלך וקבץ שלש מאות ועשרה בחורים משכילים ודרש לפניהם ואמר, אתם ידעתם המאמר כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא (סנהדרין פ' הלך) ומלת ישראל ר"ל איש-איש-אל ואני הוא, זה שמי ישו ממלאת יש ואתם שלש מאות ועשרה בחשבון י"ש, ונאמר להנחיל אהבי יש (משל' ה. כא) רצוני לומר שאתם עתידים להנחיל עולם הבא אם תאמינו בי, ואם תלכו אחרי תאמינו כי אני הוא בן אלקים ובאתי לעולם במצות אבי שבשמים, וכל מה שנבאו הנביאים על משיח עלי נבאו, וראיה שאמר ישעיה הנביא עלי ועל אמי הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל (ישע"י ג. יד), ואמי נתעברה מרוח הקודש וילדה אותי, ועלי התנבא הנביא קודם שבאתי לעולם, ואמר רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך (זכריה ב. יד), וידעתי שיתקבצו חכמי ישראל ויעידו שאני ממזר ויגזרו עלי מיתה ואיני חושש להם, ואיני תמה על זה כי ק היה ראוי להיות כפי מה שאמר זקני דוד למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק וגר' על ה' ועל משיחו וגר' ואני נסכתי מלכי (שם ב. א-ה) כלומר אני נמשחתי למלך על ציון כי שם תהא קדושתך, ואמר ישו להבחורים, אך תלכו בדרכי לשמור מצותי אתם תהיו עמי בגן עדן ובמחיצתי. אז אמרו לו הבחורים, אם אתה הוא זה שאתה אומר, הראה לנו אות או מופת, אמר להם ישו, מה אות תבקשו ממני, אמרו לו, עשה שיעמוד פסח על רגליו, ויאמר, כן אעשה, מיד הלכו והביאו לפניו פסח אחד שמעולם לא הלך, וישו הכיר שם המפורש וישם ידו עליו ונתרפא, גם הביאו לפניו מצורע ורפא אותו, וכשראו הבחורים האותות האלה השתחוו לפניו, ורבים מפרצי רשעי ישראל נתוספו על הבחורים והאמינו בו שהוא המשיח.

המשך יבוא א"ה

חכמת הכישוף וכאשר עלה ממצרים, לקח אתו עמו חכמה זו, ע"י שדרט בבשרו, והחביאם שם כשעבר הגבול. ואיתא בגמרא (שבת, בספרות הש"ס) המסרט בבשרו בשבת, חכמים אומרים פטור, ופריך, והלא ישו הנוצרי כשיצא ממצרים הי מסרט על בשרו, וכך הוציא הכישוף, ומתוך אין מביאים ראיה מן השוטים והוא שוטה היה, עכ"ד הגמ'.

כשעלו ר' יהושע בן פרחיה עם תלמידיו בדרך לירושלים נכנסו לאכסניה ונתקבלו בכבוד רב, פנה ר' יהושע לתלמידו "אותו האיש", ואמר לו: ראה יפים הם מעשי בעלי האכסניא, ענה לו אותו האיש: וכי יפים הם, הלא עיניה של בעלת האכסניא טרוטות (איך יפת), גער בו רבו, רשעי! בכך אתה עוסק! (שהגך מסתכל בנשים) והוציא ר' מאות שופרות ושמתיניהו, (הכנסוהו להרם). ושוב בא "אותו האיש" פעמים מספר לרבו, ובקשו שיחזירוהו, ודחפו ר' יהושע, כי לא רצה לקבלו.

פעם אחת כאשר נכנס לבקש על נפשו, קרא אז ר' יהושע קריאת שמע, ור' יהושע שהבין שתלמידו רוצה באמת לחזור בתשובה, חשב בנפשו שאחר קרי'ש ידבר אל לבו, ויחזירוהו, אבל "אותו האיש" כשראה שרבו, אינו עונה לו, [כי הרי היה בקרי'ש ואסור להפסיק] ברה לו, והתחיל לעבוד אלהים אחרים, עד שברוב חכמתו עם הכישוף עשה כל מיני חכמות ותכסיסים למען יאמינו בו בני אדם (כמו שיבאר להלן בארוכה), והנהיג מנהגים חדשים אשר לא שערום אבותינו, והנוגדים את תורה"ק. כמו כן הוגה דת הנוצרית, כגון זה שיש לשבות ביום א' ולא ביום השב"ק, רח"ל. (רש"י ע"ד פ' ר"ע"א).

*

בימים ההם היתה ממשלת ישראל ביד הילני המלכה מה עשה ישוע, נכנס לבית המקדש והיה שם אבן השתייה, והיא האבן שנסך עליה יעקב אבינו ע"ה שמן המשחה (בראשית כה. יח) והיו חקוק בה שם המפורש וכל מי שיודע סודו יוכל לעשות כל חפצו באותות ומופתים, וישוע היה יודע סודו, וחכמי ישראל היו מתיראין מאוד שלא ילמדו הסוד בחורי ישראל ויעשו מעשים אשר לא יעשו, עשו תקנה לדבר לעשות צרות של שני אריות נחשת והיו תלואים על שני עמודי ברזל נגד שער המוקד בבית מקדש, ואם נכנס אחד ללמוד האותיות של השם, ביציאתו ישאגו עליו האריות ומיד שוכח השם, ואם היה כותב האותיות על קלף לא ינחורו

לעילוי נשמת
האה"ח מרת שיונדל ווייס
ב"ר צבי יהודה ע"ה
נלב"ע כ' טבת תשע"א לפ"ק

לעילוי נשמת
הרה"ח צבי יהודה זינגער
ב"ר אהרן ז"ל
זו"ה האה"ח מרת רייצל ב"ר שמעון ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

אמירת תהלים בימי השובבי"ם (א)

שערי תשובה, הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות בני ישראל הבאים מצרימה להודיך שם כנוזכר לעיל.

(ליקוטי מהר"ן)

❦❦❦

ידוע שהרה"ק המאור עינים זצוק"ל קיבל מפי אליהו הנביא זל"ט לגמור תהלים בשבת קודש לפני התפילה בלי הפסק, והיו מדקדקין על זה עד כדי כך שפעם אמר הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זצוק"ל שלהפסיק בעניית אמן בשעת התפילה הוא בבחינת הם אמרו והם אמרו, היינו שנפסקה הלכה בשו"ע באיזה מקומות מותר להפסיק לעניית אמן וכדו', אבל להפסיק בשעת אמירת תהלים לא קבלו אם ומתי מותר להפסיק, ופעם שאל חסיד אחד את הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זצוק"ל מה טעם למנהג זה לומר כל ספר תהלים בפעם אחת, הלא אמרו טוב מעט בכונה מהרבה שלא בכונה, והשיב לו הרה"ק: שכך הוא פירושו, טוב מעט בכונה מפני שאומר הרבה שלא בכונה, וא"כ אי אפשר שלא יאמר מזה מעט בכונה.

(מאורי אור)

❦❦❦

אמר הרה"ק בעל צמח צדק זצ"ל: אילו ידעתם כחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי מרום, הייתם אומרים אותם בכל עת, תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשתתחים לפני אדון עולמים, ופועלים פעולתם בחסד וברחמים.

(קבוץ מכתבים בשם הרה"ק בעל

הצמח צדק מליבאוויטש זי"ע)

❦❦❦

מי שחשקה נפשו לדבקה בו יתברך ובשבחו, אז ידבק עצמו בספר תהלים, וכבר אמרו רבותינו ז"ל שהתפלל דוד המלך ע"ה שיאמרו וזמירותי בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי אין לנו דבר גדול יותר מספר תהלים שכלול מן הכל, מרבים שבחים להשם יתברך, ורבים מזמורים הם על התעוררות התשובה, ורבים מזמורים הם של בקשות מחילה וסליחה והכל מיד ה' השכיל דוד המלך ע"ה ברוח הקודש, והאומר תהלים הוא כמתפלל והוא גם כן כעוסק בתורה, כי כבר ביקש דוד המלך ע"ה שיהיו מקבלין שכר הקוראים בתהלים כעוסקין בעמקי התורה בנגעים ואהלות.

(שלה"ק ענין ס"ת וענין ב"ה)

הנה ימי השובבי"ם נתקנו לתשובה ותיקון המעשים ורבים נהגו בימים אלו להרבות באמירת תהלים, ונראה עפ"י שאיתא בס' תפארת היהודי (אות י') וז"ל: סיפר לי ש"ב הרה"ק ר' איטשילא מפרשיסחא בשנת תרכ"ד, בהיותי לבקר ציון א"י היהודי ז"ל, שפעם אחת שאל הגה"ק מו"ה ישעי' ז"ל מפשעדרברו תלמידו המובהק, על מנהגו שהיה לו לומר איזה מזמורי תהלים קודם התפילה, הלא אמרו חז"ל שביקש דוד המלך ע"ה שהי' נחשב אמירת תהלים כנגעים ואהלות, והוא בכ"ף הדמיון, והשיב לו על פי מה שאחז"ל כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ורמזו בזה הספה"ק שאין אדם רואה על עצמו שום חסרון, ועפ"י ז"ל שביקש דוד המלך שעי' אמירת תהלים יהא נחשב כנגעים ואהלות הדיינו שיזכה לראות נגעי עצמו וחסרונותיו שיוכל לתקנם, ובה ז"ל דבימי השובבי"ם כאשר האדם מפשפש במעשיו ורוצה לשוב אל השי"ת בתשובה הזמן גרמא להרבות באמירת תהלים כדי שהקב"ה יאיר עיניו שיראה נגעי לבבו.

(ספרן של צדיקים)

❦❦❦

מי שרוצה לזכות לתשובה יהיה רגיל באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה, כי יש נון שערי תשובה, ומ"ט שערים יכול האדם ליכנס בהם ולהשיגם, אך שער החמישים הוא בבחינת התשובה של השי"ת בעצמו כביכול, כי גם אצלו ית' מצינו בחינת תשובה, כמו שכתוב שובו אלי ואשובה אליכם, ואלו המ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות שני עשר שבטי יה כי כל שער ושער יש לה אות ממ"ט אותיות השבטים, והנה הכל חפצים ליראה את שמך, ואעפ"כ לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה, כי יש אחד שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפילו מי שיש לו התעוררות לתשובה אינו זוכה להגיע אל האות והשער תשובה השייך לו, ואפילו אם מגיע לשם, יכול להיות שהשער של תשובה סגור, ומחמת כל זה אין האדם זוכה לתשובה, ועל ידי אמירת תהלים אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על ידי תהלים להגיע אל השער ואות השייך לו ולפתוח השער, נמצא שזוכה ע"י תהלים לעשות תשובה, וזהו ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב אי"ש וביתו, סופי תיבות הם אותיות "תהלים" ואותיות "תשובה" כי על ידי תהלים זוכין לתשובה, שהיא בחינת "שמות בני ישראל הבאים מצרימה", כי מ"ט

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קמט — בלתי מוגה

ביקור בבית הגה"צ רבי אליעזר דוד פריעדמאן שליט"א

רב דביהמ"ד בעלזא לאנדאן יע"א

יום כ' פרשת תולדות תשע"א לפ"ק

הגרא"ד: יא, אוודאי, רבי אשר סטאלינער ז"ל, זיי רופן אים דער דראהבטשער, ווייל ער איז דארט נסתלק געווארן.

און די אלע זענען דארטן און מזוייסט נישט וואו זיי ליגן?
רבינו: יא, אלע זענען אינעם זעלבן בית החיים, ס'איז ארום גענומען מיט א געמויערטע צוים, מזוייסט אבער נישט וואו זיי ליגן.

הגרא"ד: הייסט דאס אז דער רבי קומט קיין דראהבטש און מזוייסט נישט וואו ער ליגט?

רבינו: כ'בין איינמאל דארט געווען, און ס'איז דא עסקנים וואס געבן זיך אפ לעצטנס צו זעהן וואס מ'קען דארט אויפטרופן.

הגרא"ד: ער האט געהאט א זוהן רבי נחום הערש ז"ל (שמילא את מקום אביו ז"ל בדראהבטש).

רבינו: יא, ער האט אויך געוואוינט דארטן.

הגרא"ד: איז מן הסתם ליגט ער אויך דארט אינעם בית החיים.

הגרא"ד: דער רבי איז שוין געקומען... כ'וואלט נישט געהאט א העזה ממריח צו זיין דעם רביין.

כ'זויל פרעגן א זייטיגע שאלה, צי דער ציון פון רבי אלעזר ניסן (ה"ח הגה"ק אב"ד דראהבטש ז"ל בנו יחידו של מרן הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל ואביו של הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל) אין דראהבטש עקזיסטירט נאך היינט? מזוייסט וואו עס איז?

רבינו: מזוייסט וואו דער בית החיים איז, אבער מזוייסט נישט וואו דער ציון איז, כ'בין שוין געווען אמאל אין דראהבטש, און כ'בין געגאנגען זוכן, ס'איז א גרויסער בית החיים, דארט זענען געווען אמאל פינעף אוהלים, און מזערהט טאקע איינגעפאלענע אוהלים.

הגרא"ד: רבי אלי' (ה"ח הגה"צ ר' אלי' הארשאווסקי ז"ל מלפנים אב"ד בק"ק אוהניב ואח"כ בק"ק דראהבטש) דער אזור אליהו?

רבינו: יא, ער איז אויך דארט, און רבי איציקל דראהבטשער (אב"ד הר"ק הרבי ר' מיכל מלאטשוב ז"ל) ליגט אויך דארט, און ס'איז געווען נאך א אוהל דארט. און איינער פון די קארלינער רבי'ס ליגט אויך דארט.

זו מקומנו
אדוני
איקטלידיע דעם
רבי מאיר
בעל הנס
משקע
רוסני:
1-888
REB-MEIR
732-6347

א פאר זיכערטע סגולה אויך

בני חיי ומזוני

צו שטיצן

"צדקת רבי מאיר בעל הנס"

כולל עצי חיים

רבינו: ר' שלמה יעקב איז געווען א זוהן פון רבי אשר גבאי.

הגרא"ד: רבי אשר איז געווען גבאי ביים ייטב לב און ביים קדושת יו"ט און ביים עצי חיים און דערנאך ביים פעטער (הגה"צ אבד"ק סיגוט זל הי"ד).

צדיקים האבן געזאגט אז ווען רבי אשר גבאי שרייבט דאס קוויטל איז מען שוין געהאלפן.

רבינו: דער ייטב לב האט געזאגט אויף רבי אשר, אז ווען ער שרייבט א קוויטל איז שוין דא א האלבע ישות.

דער ייטב לב האט אים געגליכן.

הגרא"ד: ער ליגט נעבן אהל.

רבינו: בעפאר אים, האט דער ייטב לב נישט געהאט קיין גבאי, ער האט נישט געוואלט האבן א גבאי, ווייל ער האט געזאגט, אז די גבאים ווילן אז דער רבי זאל פארן אויף שבת אין די שטעט, פארדרייט ער דעם קאפ, מזאל פון די שטעט איינלאדענען... און אזוי וועט דער רבי פארן, וועגן דעם האט ער נישט געוואלט נעמען א גבאי, האט ער געהאט נאר בחורים 'משמשים' און ער פלעגט טוישן די בחורים, און ס'ענען געקומען אנדערע בחורים, און ווען דער רבי אשר איז געווען א בחור איז ער געווען משמש, און ווען ער האט חתונה געהאט האט ער געבעטן אז ער וויל ווייטער בלייבן, האט דער ייטב לב מסכים געווען.

דער ייטב לב פלעגט זאגן א ווערטל, אינדערהיים פלעגט מען ברענגען א בער וואס האט געטאנצט און געמאכט קונצן, און איינער האט געפירט דעם בער און ער האט געמאכט געלט, האט ער געזאגט דאס זענען די גבאים וואס נעמען א רבי'ן צו מאכן קונצן, כדי אז דער גבאי זאל מאכן געלט... במילא האט ער נישט געוואלט קיין גבאים, אבער אויף דין - אזוי האט געזאגט דער ייטב לב פאר רבי אשר גבאי - קען איך ווייסן אז דו וועסט נישט זיין פון די בערן טרייבער'ס.

הגרא"ד: אלע דריי - דער ייטב לב און דער קדושת יו"ט און דער עצי חיים - ליגן אין איין אהל.

און רבי משה ארי' (הצדיק רבי משה ארי פריינד זל ראה"ק ד"ק סיגוט בנו של הגה"צ ר' יושע מקראלי ואביו של הגה"ק מנאסיד זל) ליגט נעבן דעם אהל?

אגב, איך האב געקענט א גבאי פונעם עצי חיים, ער האט אויך געהייסן רבי נחום הערש.

רבינו: פון וואו האט איר אים געקענט?

הגרא"ד: פון הערמאנשטאט, דער פעטער (הדו של רבינו שליט"א הי"ה הגה"צ רבי זלמן לייב ט"ב זל הי"ד אבד"ק סיגוט) איז געווען אין הערמאנשטאט אויף א שבת, רבי נחום הערש דער גבאי איז געווען א גרויסער תלמיד חכם, און א גרויסער קענער אין אלע ענינים.

דער פעטער דער סיגווער רב איז געקומען מיט צוויי גבאים, מיט רבי נחום הערש, און מיט רבי משה נאנאשער (הרה"ח ר' משה קאהן זל) וואס איז אויך געווען א גבאי ביים עצי חיים, רבי נחום הערש איז געווען דער למדן פון די גבאים.

ער איז געווען א קרוב? ער איז געווען א אייניקל פון רבי נחום הערש דראחביטשער (בנו של הגה"ק רבי אלעזר ניסן הנ"ל)?

רבינו: ניין, רבי נחום הערש דער גבאי האט געהייסן 'כהנא', ער איז געווען א כהן.

הגרא"ד: ס'איז געווען נאך א גבאי, וואס איך האב שוין נישט געקענט, ער האט געהייסן רבי אשר גבאי, ער איז געווען גבאי ביי פיר דורות.¹

רבינו: ביים ייטב לב איז ער שוין געווען גבאי.

הגרא"ד: ר' שלמה יעקב שווארץ (מאנשווערפן) איז געווען פון די משפחה, אים האב איך געקענט, ער איז געווען א איידעם ביי אונז אין שטאט ביי רבי אהרן פריעדמאן רבי מענדל פרידמאן'ס פאטער (ה"ה הגה"צ ר' מענדל פרידמאן זל מחשובי התלמידים של מרן רבינו זל בעל דברי יואל עוד בק"ק פאטמאר, ומנדלי מרביצי תורה ויר"ש ביישיבת רביה"ק בעיה"ק ירושלים ואה"כ בקרית יואל יצ"ו ושם מנ"כ).

1

הרה"ח ר' אשר שווארץ ז"ל נדעט בין החסידים בשם ר' אשר גבאי, אשר זכה לשמש את עצי התמרים ה"ה הייטב לב, ואת הקדושת יו"ט, ואת העצי חיים, וגם הי' עוד שתי שנים משב"ק אצל הגה"צ ר' זלמן לייב, מנ"כ הוא אצל פתח האוהל של רבותינו כסוגעט ע"פ בקשתו, כי אמר כשם שעמד אצל הפתח אצל הצדיקים בחיים חיותו, כך רוצה לעמוד אצל הפתח לאחר פטירתו, גם על מצבתו ציוה לחרות אך ורק את השבון השנים אשר שימש בקודש אצל כל אחד ואחד מרבותינו, ומספרים על הגה"ק מביסקאד זי"ע שבכל פעם כשבא להשתטח על קברות רבותיה"ק, ניגש מקודם אל קברו.

הקהילה שנפרשו) אראפ געלייגט די מענות אזוי, אז ס'האט געקלאפט, און דער ערך שי (מהבוררים מצד קהילת הארטאדאקסן שייבט כל הזמן בענה ויראת השי"ת כדרכו בקדש) האט זיך נאר אנגערופן אז אין תום' דארטן און דארטן איז נישט אזוי משמע (וכזה סתר כל דבריו), האט ער געזאגט 'דער ערך שי זעהט אויס ווי א תם און שמויטס ווי א מועד...!'

הגרא"ד מיכד את רבינו לברך על המזונות ורבינו מירכו בכרבת לחיים

הגרא"ד: דער רבי וועט איבער לאזן דא השפעות טובות, זאל דער רבי אויך אנוואונטשן ס'זאל זיין כלים צו די השפעות טובות, דער משארטקובער (הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב ז"ל בנו של הרה"ק מרוזשין ז"ל) האט געזאגט א ווארט 'נתן להם ילקוטון (תהלים קד, כח), אז מ'דארף געבן – נישט נאר די השפעות – נאר אויך אין וואס עס אריינצולייגן.

רבינו איחל אח"כ לחיים לכל המשכון

*

ובתוך הבאים חי' שם ה"ב שאול יחיאל מרגליות שליט"א

מירושתי"ן בן הרב יוסף מרגליות מלאנדאן יע"א

ממשפחת הגה"צ אבד"ק וואלאווע ז"ל

הרש"י: מיינ באבע האט געהייסן האלבערשטאם פון אנטווערפן א אייניקל פון רבי איציקל מייטלבוים (בנו של הגה"ק ר' ישראל יעקב יוקל ט"ב ז"ל אבד"ק וואלאווא ומלפנים אבד"ק גארליץ), די באבעס מאמע איז געווען א מאכטער פון רבי איציקל.

רבינו: מיינ מאמעס א קרוב.

זי האט געהייסן לאה?

הרש"י: יא.

דער רבי ז"ל (מין רבינו בעל דברי יואל ז"ל) איז געווען ביי אונז אויף א שבת, ער איז ארויף געקומען.

רבינו: שנת תשי"ב איז ער געווען אין אנטווערפן צוויי שבתים.

פיינלי שרייער מבראשין היה מהבוררים מהגד שכנגד. ואחר שהגה"ק מנארליץ פסק לטובת מרן הקדושת יו"ט שיכול לצרף את בני הקהילה לכלל הארטאדאקסן, הוציא הגאון ר' פיינלי קונטרס 'אוהב משפט' נגד הפסק דין של הגה"ק מנארליץ, ובנגדו הוציא הגאון בעל ערך ש"י קונטרס בשם 'עין משפט' שבו סתר את כל דברי הקונטרס 'אוהב משפט', וקונטרס זה עשה אז רושם גדול בעולם התורה.

רבינו: יא, ער ליגט אין א אנדערן אוהל צוזאמען מיטן ערך שי (הגאון ר' שלמה יודא מאבאק ז"ל דומ"ץ בק"ק סיגוט מח"ס ערך שי' על ד' חלקי שו"ע ונה"ת ומועדים וש"ת תשורת שי' על ד' חלקי שו"ע ש"י' בעת מחדש במהדורא נפלאה עם הסופת נכבדות).

הגרא"ד: רבי מאיר אריק (אבד"ק מארנא בעמח"ס שו"ת אמרי יושר) האט געהאלטן אז אין דעם דור, איז דער פוסק דער ערך שי.²

דער ערך שי' איז נאך געווארן א דייך אינעם ייטב לב'ס צייטן?.

רבינו: ער איז נאך געווען א תלמיד פונעם ייטב לב,³ און ווען דער ייטב לב איז געווארן רב אין סיגוט (בשנת תרי"ח), האט ער געזאגט פאר קהל מ'זאל אויפנעמען צוויי דיינים, איינעס ווער ער אויסקלויבן, און איינעס וועט קהל אויסקלויבן, דער ייטב לב האט געברענגט דעם ערך שי און קהל האט אויסגעקליבן רבי חיים לייב (הגאון רבי חיים ארי' מהנא ז"ל), דער בעל דברי גאונים.

הגרא"ד: מ'זאגט אז ווען ס'איז געווען די דין תורה אין סיגוט,⁴ האט רבי פיינלי בראדשינער (מהבוררים מצד בני

2

ע"י בשו"ת שרגא המאיר (ה"ב סי' ע"ו) שמביא בשם הגאון מטשעבין ז"ל שאמר שהגאון רבי מאיר אריק ז"ל אמר שבדור הנודע ביהודה, היה הנודע ביהודה פוסק הדור, ואח"כ היה החתם סופר פוסק הדור, ואח"כ היה הבית שלמה פוסק הדור, וכעת – אמר האמרי יושר – הערך ש"י הוא פוסק הדור. ע"י ש"י.

3

בס' ערך ש"י על אבה"ע (הדפס בשנת תשל"ו) מסופר שהערך ש"י בערותו גמגם קצת בלשונו, והוריו הביאוהו לאוהעל אל מרן הישמח משה שיתברך מפי קדשו, והיש"מ צוה לו לקרוא מתוך הספר ובחן אותו, ואמר 'חרי הוא אומר מאוד יפה' והוסיף לומר לחריו שישאירו אותו שם בשיבתו, והעמידו לפני הייטב לב שניהל את השיבה, וכן כאשר העתק הייט"ל את מושבו למארליץ גלה תלמידו – הערך ש"י – אחריו ולמד אצלו הרבה שנים.

4

ידוע דכאשר נתמנה מרן הקדושת יו"ט לכהן פאר בתור אב"ד סיגוט, רצה לצרף את העיר סיגעט לקהל הארטאדאקסן שבמדינת אונגארין, ומקצת אנשים התנגדו לזה, והם נפרדו משאר הקהילה, ויסדו לעצמם קהילה בשם 'קהל ספרדים' ואחרי מחלוקות רבות נתרצו הצדדים ללכת לבית דין זבל"א, והמכריע הי' הגה"ק רבי ברוך ז"ל אבד"ק נארליץ, והגאון הערך ש"י היה מהבוררים מצד בני הקהילה, והגאון ר'

ודיברו אודות אבי הגה"ק רבי לייבוש מרדכי ז"ל היה הגה"ק רבי
 משה משינאווא ז"ל

רבינו: מיין רעביצין איז א אייניקל פון רבי משה'לע
 שינאווער.⁶

הגרא"ד: יא, אוודאי, דעם איידעם דער משעחויבער רב
 (הגה"צ ר' יעקב שמשון קאנער ז"ל) האב איך נאך זוכה געווען צו
 קענען, ער איז געווען א חכם מחוכם, א פרייליכער, ער איז
 געווען ביי אונז אין שטאט. רבי משה'לע איז געווען אין
 קלויזענבורג, ווען דער איידעם האט זיך באזעצט דארט,
 האט ער געזאגט מזאל געבן קוויטלעך פאר דעם רויטן
 יונגערמאן, דאס מיינט פאר'ן משעחויבער רב.

רבינו: אווי?, רבי משה'לע שינאווער איז געווען אין
 קלויזענבורג אויף א שבת?, אין פעסט איז ער אויך געווען
 ביי די מלחמה.

הגרא"ד: כזויים אז אין ווען אויך, מיין זיידע האט
 דערציילט אז רבי משה'לע האט זיך געטראפן דארטן מיטן
 משארטקובער, און ער האט מיר עס דערציילט אלס
 חידוש, אז זיי זענען גוט געווען צוזאמען.

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל אז ער האט
 געהערט פון רבי ישראל בריעף (מפלג בתורה והסידות ייר"ש
 מרכים, מוקני אנ"ש שנשארן לפלטה אחרי ההורבן הגורא, ומנ"כ בקרית
 יואל) אז ער איז געווען ביי רבי משה'לע שינאווער אין
 פעסט.⁷

כ'האב געהערט פונעם טאטן אז ער האט געטאנצט און
 געשפרינגען ביים דאווענען, און נאכ'ן דאווענען איז ער
 אומגעפאלן, ער איז געווען א מורא'דיגער חלוש, ער איז
 געווען הויט און בייך, אבער בשעת'ן דאווענען איז געווען
 כח צו טאנצן...

הרש"י: ער איז געווען איין שבת און ביהמ"ד מהזיקי
 הדת, און איין שבת אין ביהמ"ד שומרי הדת, און דעם
 צווייטן שבת איז ער געווען ביי מיין זיידן מ'האט געדאוונט
 אין בית מדרש שומרי הדת לכבודו, מיין זיידע איז געווען
 דער גבאי.

רבינו: רבי איציקל איז געווען דעם וואלאווער רב'ס א
 זוהן, און א איידעם (בויוור) ביים בארדיובער רב, ביי רבי
 משה'לע בארדיובער, דער בארדיובער איז דאך געווען
 דעם גארליצער רב'ס א זוהן, און ווען ס'איז געווען די
 מחלוקה אין גארליץ (אודות הרבנות דשם) ⁵ - אזוי זענען זיי
 דאך געווען מחותנים...

הגרא"ד: זיי זענען געווען שוואגער'ס אויך (כי שניהם היו התני
 מרן הגה"ק בעל היטב לב ז"ל).

רבינו: יא, און זיי האבן זיך משדך געווען, און דעמאלטס
 האט זיך רבי איציקל גע'ט פון זיין רעביצין.

הגרא"ד: זיי האבן געהאט קינדער?
רבינו: יא.

הרש"י: אונז זענען מיר שוין פון די צווייטע רעביצין.

רבינו: זיי זענען שוין נישט קיין גארליצער אייניקלעך.

הגרא"ד: דער רבי איז דאך אויך דעם וואלאווער רב'ס
 אייניקל.

רבינו: יא, מיין זיידע נאך וועמען איך הייס (הגה"ק ר' אהרן
 טייטלבוים ז"ל אבד"ק וואלאווע) איז געווען א זוהן פונעם
 וואלאווער רב (הגה"ק ר' ישראל יעקב זקל ז"ל), דער יונגסטער
 זוהן.

הגרא"ד: רבי לייבוש מרדכי (אבד"ק שינאווא בן הגה"ק ר' משה
 משינאווא ז"ל) איז געווען א איידעם ביים וואלאווער רב. ווען
 ער איז געפארן צו זיין שווער, האט מען געוואלט ער זאל
 זיין אויף א שבת אין קאשוי, האט ער געזאגט איך האלט
 אינמיטן א דבר מצוה, חייב אדם בכבוד המיו, און כזויל
 נישט מפסיק זיין אינמיטן א מצוה.

6

כי הגה"צ ר' חיים מנחם מענדל פאנעט ז"ל מדעעש - אבי הרבנית
 מוויזשניץ ע"ה - היה חתן הגה"צ ר' יעקב שמשון קאנער מטשעחויב.

7

עיון בספר מראה אש (עט קס"ה - קס"ט) שמכיל כמה מכתבים מהרה"ק
 רבי משה משינאווא שכותב לחסידיו מעיר וויען, וכן מעור מרחצאות
 ומקומות מרפא שנסע לשם בפקודת הרופאים, וכן מיעץ שם לא'
 שיסע לעיר פעסט לדרוש ברופאים מומחים, ע"ש.

5

אחרי פטירת הגה"ק ר' שמואל ז"ל אבד"ק גארליץ אחיו של מרן
 הגה"ק בעל יטב לב ז"ל, נתנה מחלוקת בעיר, אם בנו הגה"ק ר' יוקל
 ז"ל ימלא את מקומו, או הגה"ק ר' ברוך ז"ל שהיו עד אותו הזמן אב"ד
 רודניק.

הגרא"ד: און בפרט אינעם צאנזער אוהל.

רבינו: דער פעטער ז"ל (מורן רבינו בעל דברי יואל ז"ל) איז אויך געווען אלס יונגערמאן ביים מיש פון רבי משה'לע שינאווער, אין א באד, און ער האט אים מכבד געווען מיט א זמר, און רבי יהושע'לע מאמאשאווער (שה"י מפורסם לצדיק נשגב ופועל ישועות) האט געזאגט 'אים איז מען מכבד מיט א זמר?!' [הלא אלפי ישראל ישכימו לפתחו, וביקש שיכבד אותו לברך ברכהמ"ז על הכוס].

הגרא"ד: ווען רבי יהושע'לע איז געקומען צו אונזער געגנט, האט מען געמאכט פון אים א גרויסער עסק, דער נאסאדער רב האט אים שטארק צוגעהאלטן, ווייל ער איז דאך געווען אין צאנז.

רבינו: יא, ער איז געווען א גרויסער צאנזער חסיד, שטארק פארקאכט אין צאנז.

הגרא"ד: אונז האבן מיר נאך געקענט א זעהן פון רבי יהושע'לע מאמאשאווער, רבי הערש אלימלך (ה"ה הרה"צ רבי צבי אלימלך פרישערמאן), ער האט געוואוינט אין אנטווערפן,⁹ זיין באהאלטנדיק איז געווען זייער גרויס, מיט אזא מין פשטות, כ"כן אמאל געגאנגען אין אנטווערפן אין גאס אינדערפרי, איז ער געשטאנען אין גאס און צוזאם גענומען א מנין, ווייל אויבן איז געווען א אבל ל"ע, און האט געדארפט א מנין צום דאווענען.

א' הנזכרים: ווי אזוי קען זיין אז זיין זעהן האט נאך געלעבט נאכ'ן קריג?

הגרא"ד: רבי יהושע'לע האט אים געהאט לעת זקנתו.¹⁰

אלץ קינד איז ער שוין געווען א הלויש, און איז אויפגעוואקסן געווארן אין צאנז - ער איז נישט אויפגעוואקסן געווארן ביים פאטער (הגה"ק בעל דברי יחזקאל ז"ל), ווייל דער פאטער איז געווען דעמאלטס א אלמן - איז ער אויפגעוואקסן געווארן אין צאנז.

הגרא"ד: ער איז שוין געווען פון די צווייטע רעביצין.

רבינו: יא, און דער שינאווער רב איז שוין דעמאלטס פון די צווייטע רעביצין אויך געווען א אלמן.⁸

אלס קינד איז ער געווען א הלויש, און איז געווען זייער מסוכן, און דער דברי חיים האט געזאגט אז ער וועט האבן אריכות ימים, מ'האט נישט געגלייבט אז ער וועט לעבן... און דורך דעם דברי חיים'ס ברכה האט ער געלעבט עטליכע אין זיבעציג יאר (נסתלק ביום י"ב חשוון תרע"ט בהיותו כבן ע"ז שנים).

הגרא"ד: איינער איז געקומען און האט געזעהן רבי משה'לע שינאווער און איז געווען אזוי בלאם און שוואך, האט ער געפרעגט ווער וועט דאווענען פאר'ן עמוד... ער האט נישט געקענט גלייבן אז ער וועט קענען דאווענען, אבער ווען ס'איז געקומען צום דאווענען האט ער געדאוונט מיט א ברען.

רבינו: יא, ער האט געדאוונט מיט א גרויסע התלהבות, כ'האב אזוי געהערט פונעם מאטן אז ווען ער האט זיך אפגעשטעלט פון דאווענען איז ער אומגעפאלן, ער האט נישט געהאט קיין כח צו שטיין.

הגרא"ד: דאכט זיך אז דער שינאווער רב האט געזאגט אויף אים אז ער איז א עובד ה' באמת.

רבינו: אויף זיין מציבה שטייט מורא'דיגע זאכן - ער ליגט דאך אין צאנז (שכשנת תרס"ד עבר משינאווא לגור בצאנז) - מורא'דיגע מיטלען, 'עובד ה' בכל כוחו, מ'האט נישט געשריבן אמאל אזוי אויף יעדן איינעם.

9 ויש לציין שהרה"צ ר' הערש אלימלך היה מראשוני מתפללים בביהמ"ד סאטמאר באנטווערפען. ובס' דברי יואל מכתבים נדפס מכתב שקיבל ממורן רבינו ז"ל. ועיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"ט) שמביא העתק מסדר התקנות שעליו התומים מתפללי בביהמ"ד בשנת תש"י ששלחו לרביה"ק שיהתום עליה, וראשון החותמים הוא הרה"צ רבי צבי אלימלך ז"ל.

10 אשר כידוע נשא אשה בויו"ש לעת זקנתו והבטיח לה שתפקד בוש"ק, ואכן נפקדה בהרה"צ רבי הערש אלימלך שנסתלק בשנת תשי"ב.

8 הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא הי' בויו"ר חתן הגה"ק בעל ארי' דבי עילאי חתנו של הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל, ונולדו לו ממנה בן ובת, אח"כ נשא בויו"ש את בתו של גיסו הגה"צ ר' מרדכי ז"ל אבד"ק האלשיץ שהי' חתנו של הארי' דבי עילאי, וגם ממנה נולדו לו בת וכן, ואת שם הבן קרא 'משה' ע"ש מורן הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל וקינה של הרבנית ע"ה.

רבינו: רבי יהושעילע איז געווען א זון פון רבי יאסעלע מאמאשאווער.

רבי יהושעילע איז געווען אין בעלזא ווען דער שינאווער רב האט זיך משדך געווען מיטן בעלזער רב (הגה"ק רבי יהושע ז"ל) - דער ציעשנבער רב (הגה"ק רבי שמחה ישכר בער מציעשענוב ז"ל בנו של הגה"ק משנאווא ז"ל) איז געווארן א איידעם אין בעלזא.

אין ביי יענע חתונה האבן זיך אנגעכאפט דער שינאווער רב מיטן בעלזער רב און געטאנצט, רבי יהושעילע וואס איז דארט געשטאנען האט גענומען א בעזים און האט אנגעהויבן צו קערן ארום זיי, דער בעלזער רב האט געפרעגט פאר'ן שינאווער רב 'ווער איז דאס?', האט דער שינאווער רב געזאגט 'דער מחותן ווייסט נישט ווער דאס איז?', דאס איז דאך אונזער רבי יהושעילע, רבי יאסעלע מאמאשאווער'ס זון, האט זיך דער בעלזער רב אנגערופן 'יא, מיר האבן אים געקענט'.

דער שינאווער רב גיט אים אזוי א קוק אן... ווייל ווען דער בעלזער רב איז געבוירן, איז שוין רבי יאסעלע נישט געווען אויף דעם עולם, ס'איז אים געווען א וואונדער וואס דער בעלזער רב זאגט.

האט דער בעלזער רב געזאגט, ווען דער מאמע (הרה"ק השר שלום ז"ל) האט באנייט דעם שוהל, בין איך געשטאנען אונטערן מאמן, און מיטאמאל זעה איך איינעם אנגעטוהן ווייס, א הויכער, און ווערט נאך העכער, און נאך העכער, און איך האב זיך זייער דערשראקן, האט מיינ מאמע מיר געזאגט 'דאס איז רבי יאסעלע מאמאשאווער, ער איז געקומען זיך באטייליגן מיט אונז ביי די שמחה פונעם חנוכה הכית', האט דער בעלזער רב אויסגעפירט, 'און דעמאלטס האב איך אים געזעהן.

ער האט אים געהאט צוגעזאט אז ער וועט קומען צום חנוכה הבית.

הגרא"ד: יא, ער איז נאך געווען פון די תלמידים פונעם רבי'ן פון לובלין.

ס'איז אינטערסאנט אז רבי הערש אלימלך פלעגט זאגן אז זיין זיידע רבי יאסעלע האט געהאט וויכוחים מיטן קאצקער, וועגן זמן תפילה...

רבינו: דער קאצקער האט געוואוינט אין מאמאשאו שוין אלץ רבי.¹¹

*

הגרא"ד לוח את רבינו

וכדרך הילוכם הזכיר בתוך הדברים בשם הגה"ק ר' צבי הירש מליסקא ז"ל שהי' פעם אתה מבית המדרש של ר' יוסף זרח במונקאטש, שהי' מפורסם למקום תורה עד למאור וכי רבי יוסף זרח הנ"ל לא זכה לזשי"ק, וברבות השנים בנה מכספו בית המדרש נאה, וקנה הרבה ספרים יקרי ערך מראשונים ואחרונים, ותלמידי חכמים ובני תורה קבעו שם שיעורים ימים ולילות, והתענגו עם הספרים החשובים, כי בימים ההם לא היה היכולת לכל אחד לקנות ספרים כמו היום, והגה"ק רבי הערשעלע התפעל מאוד בראותו שם את הספרים הרבים, וכשיצא משם פתח ואמר 'רבינו של עולם, שלחת אותנו בגלות עם 'חמשה חומשים', ונחזור בעזושי'ת אליך בשוכך לציון ברחמים עם 'כל כך הרבה ספרים רבים וגדולים אשר נתחברו במשך ימי הגלות מדור דור, על ידי בניך שהמיתו עצמם באחלה של תורה.

והזכיר א' הנוכחים שזכה לשמוע פ"א מפ"ק של מרן רבינו ז"ל בעל דברי יואל שהזכיר - בדרך אגב - כימא דהילולא של מרן הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל גודל התפעלותו מבית המדרש י"בי יוסף זרח' ומחספדים הרבים שהיו מוכנים ומסודרים שם לתלמידי חכמים ללמוד שם, וסיים כלשון קדשו 'איך בין אויך געווען דארט איינמאל'.

*

הגרא"ד הביע אה"כ בהתרגשות רב את תורתו העמוקה לרבינו על שהטריח עצמו לבוא ולבקרו ולהניח ברכה בביתו

ונפרדו לשלום ברכ ברכות

11

אחר הסתלקות הרבי ר' בונם מפרשיסחא ז"ל, נתחלקה חסידות פרשיסחא לשני חלקים. חלק אחד נשאר בפרשיסחא והמשיך לנסוע להרא"מ ז"ל בנו של הרבי ר' בונם, והחלק השני נסע לטאמאשוב להשרף הקדוש הרבי מקאצק ז"ע.

דרוש לפרשת השבוע מכ"ק מרז רבינו הגה"ק שליט"א

עו): כל העומד לזוזו כגוזז דמי, הא אגן לא קי"ל כר"ש, ועיין באעה"ז (ריש סי' קכ"ד) גבי גט שכתבו על איסורי הנאה דלא אמרינן כל העומד לשרוף כשרוף דמי. אכן כתב הפרשת דרכים (ירוש ד) דזה מחסדיו ית"ש שאם אדם עתיד לעשות טוב ולהיות צדיק, מטיב עמו על שם העתיד, אך אם עתיד לחטוא אינו מסתכל בזה ואינו דן אלא לפי שעתו, עי"ש. ולפי זה יש לחלק ולומר בדבר שיש לו מתירק אמרינן שהוא נידון על שם סופו להטיב, כיון שעתידי הוא להיות מותר על כן אמרינן דהרי הוא כאילו כבר הותר, ומיקרי עתה על שם העתיד שיהא מותר, אבל אם כתב הגט על דבר שצריך ביעור ושריפה לא אמרינן דהרי הוא כאילו נשרף ואינו בעולם, בדבר רע לא אמרינן שהוא נידון על שם סופו ואנו דנק אותו כמו שהוא בשעתו שלא נשרף עדיין, עכ"ד.

והגה לעתיד לבא כאשר נזכה ליעוד הנביא (ישעיה יא ט) כי מלאה הארץ דעה את ה', ואת רוח הטומאה יעביר מן הארץ, אזי כל העמים יטו שכם אחד לעבדו שכם אחד, והיה ה' למלך על כל הארץ, ואם כן אם נלך בתר סופו הלא אז כולם יודו כי לה' המלוכה, ואף על פי שטרם נתגלה מלכותו לעין כל, מכל מקום הוי כמו דבר שיש לו מתירין דלא בטיל, משום דהאיסור עתיד להיות היתר, ולכן אנו דנין אותו על שם סופו שעתידי להיות טוב, והוי מין במינו גם לרבנן ולא בטיל, והכי נמי אי אפשר לישראל ליבטל ברוב אומות כיון שבסופו של דבר גם הם עתידים להטיב מעשיהם ולקבל עליהם עול מלכותו יתברך, וכיון שכן אנו דנים אותם על שם סופם, כיון דכך הוא מדתו יתברך דכל דבר טוב העתיד להיות השי"ת מסתכל על זה ומטיב על שם העתיד, והכי נמי כיון שכל האומות עתידים להתגייר ולקבל עליהם עול מלכותו חשוב עתה כמו היתר בהיתר ואין ישראל בטלים ברוב האומות.

ועל פי זה אמרתי לפרש מה דאיתא במדרש רבה (פס"ח ט"ז) ויצא יעקב מבאר שבע, רבי שמואל בר נחמן פתח (תהלים קכ"א א) שיר למעלות אשא עיני אל ההרים, אשא עיני אל ההורים למלפני ולמעבדני, מאין יבא עזרי, אליעזר בשעה הלך להביא את רבקה מה כתיב ביה ויקח העבד עשרה גמלים וכל טוב אדוניו בידו, ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד, חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום לית אנא מובד סברי מן בריי, אלא עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. והמדרש הזה כולו אומר דרשוני, דהאיך יעלה על הדעת שיעקב אבינו יאבד את

וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלהינו ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואינו שמה.

ונראה על פי מה דמבואר במדרש (ויק"ר פ"ד ט"ז) כי דעת אוה"ע שישאל בטלים ברוב לגביהו, כי אתם המעט מכל העמים. אך קי"ל (כתובות טו.) דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו בטל ברוב, ואם כן כאשר ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול ברוב דכל קבוע כמחצה על מחצה, אבל לאחר שגלו הוי ניידי, ונתעורר הקושיא מדוע אינם בטלים ברוב האומות.

וביאר ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' שמות) על פי מה דמצינו דאחד מישראל שקול כנגד כמה וכמה, וכמו משה שקול כנגד כל ישראל (מכילתא יתרו פ"א), ויאיר בן מנשה נגד רובן של סנהדרין (בבא בתרא קס"א), וכן דור המדבר שכל אחד מהם היה שקול כאלף איש (עשרה מאמרות מאמר חק"ד ח"ב פ"ב), וא"כ אך בריה יכולה לידע משקל החשיבות של ישראל, ומכל שכן נגד העכו"ם הדפחות מישראל שקול נגד כולן, וראיה לזה ממה דאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פ"ט) שהשי"ת כביכול נכנס עמהם למצרים להשלים המספר שבעים איש, ומזה יובן כמה ספון אחד מישראל אם כביכול הוא מחשיב עצמו לאחד מהם, עכ"ד.

ולענ"ד אפשר ליישב על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (לשבה"ג אות י') לבאר סברת הר"ן (סדרים נב) שכתב בטעם הדבר דקי"ל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, משום דחזינא לרבנן ולרבי יהודה דאיפלגו במין במינו, דרי"ס ל"ל מין במינו לא בטיל ורבנן ס"ל דמין במינו בטיל, ואמרינן במנחות (דף כב) דשניהם מקרא אחד דרשו דכתיב (ויקרא טז יח) ולקח מדם הפר ומדם השעיר, שאעפ"י שדמו של פר מרובה קרי ליה דם השעיר, אלמא לא בטיל, וקסבר רבי יהודה דהיינו טעמא משום דמין במינו לא בטיל, וסברת ר"י הוא משום דאזלינן אחר דמיון העצם (כמות הדבר), וכיון שזה דם זה דם הוי מין במינו ולכן אפילו באלף לא בטיל, ורבנן ס"ל דאזלינן אחר דמיון ההיתר (איכות הדבר), ולפיכך כיון ששניהם עולות זה קרבן וזה קרבן הוי היתר, והיתר בהיתר לא בטיל, אבל דבר שיש לו מתירין, הרי גם האיסור ההוא יקרא אח"כ בשם היתר, ועל כן הוה ליה בכל ענינים מין במינו, ולכן אפילו באלף לא בטיל, עי"ש באריכות. והקשה על זה בתשובת ברית אברהם (ס' נ"ה) דמה יועיל מה דעתיד להיות ניתר, מכל מקום עכשיו הוא אסור, ואי משום דאמרינן כל העומד ליעשות כעשוי דמי, וכרבי שמעון דס"ל (בבא קמא

העתידי, כדאיטא במדרש (ב"ר פ"ה ס"ו) שנמלך הקב"ה
בנשמותיהם של צדיקים וברא את העולם, וביאר בבני
יששכר (שבטות מאמר ד אות ב) שצירף מעשיהם הטובים אשר
עתידיים לעשות לכשיברא העולם, עי"ש בנועם אמריו.
ואם כן שפיר הוי דבר שיש לו מתירין דלא בטיל, כי
מצטרף מה שלעתיד כל העמים יהיו עובדי ה' והוי היתר
בהיתר ושפיר לא בטיל.

ובזה יש לומר רמז במאמר הכתוב להלן בפרשה (יב
א) והיה הדם לכם לאות על הבתים, ולפי האמור רמז כאן
והיה הד"ם, היינו הך קרא ולקח מדם הפר ומדם השעיר, נקח
היא לכם לאות על הבת"ם, שלא יתבטלו בתי בני ישראל
ברוב האומות באורך ימי הגלות, כיון דחשוב כהיתר
בהיתר על שם העתיד.

וזוה שאמר משה רבינו וגם מקנינו ילך עמנו, להקריב
ממנו זבחים ועולות כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו,
דהיינו מהכתובים של הקרבנות דם הפר ודם השעיר, נקח
לעבוד את ה' אלקינו ולא נלך אחרי רוב האומות הבאים
בטענה כי הם הרוב, ורוצים שנלך אחריהם לעבוד את
שיקוציהם ופסוליהם, דמאחר שלעתיד יערה הקב"ה רוח
טהרה ממרום ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי
ישראל מלך, על כן אנו דנין על שם סופו.

בטחונו בה' אפילו על רגע אחת. ולדרכינו י"ל כי יעקב
אבינו היה חושש בצאתו מבית אביו בארץ ישראל לחוץ
לארץ, דבשלמא בהיותו יושב בבית מדרשו של שם ועבר
על התורה ועל העבודה לא היה שייך שיתבטל ברוב בין
אלופי עשו ואוה"ע, כי היה קבוע על מקומו וכל קבוע
כמחצה על מחצה, אך אחר שיצא מבאר שבע והיה ניידי,
אזי נתעורר השאלה שמא ח"ו יתבטל ברוב אומות, וזה
שהתאונן אליעזר עבד אבי אבא היה כל טוב אדוניו בידו,
ע"ד שאמרו חז"ל (עבודה זרה יט:) אין טוב אלא תורה, כי היה
דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ואם כן היה דבר חשוב
ושקול כנגד כמה ועל כן לא היה ירא שיתבטל בנסעו
לחרץ וילך בין אנשי רשע, אבל אני אין בידי לא נזם אחד
ולא צמיד אחד, היינו קישוטין להנשמה הנעשים על ידי
מצות ומעש"ט, כי יעקב הוא הקטן בגודל ענוותנותו סבר
כי לכלום יחשב ואם כן איכא חשש שח"ו יתבטל בין רוב
אנשי רשע אצל לבן הארמי. חזר ואמר לית אנא מוביד
סברי מן בריי, דאף שבעצמו אינו שוה באיכותו ויכול הוא
להבטל ברוב, מכל מקום כיון דהוי דבר שיש לו מתירין
הרי הוא כאילו עכשיו היתר בהיתר ואינם בטלים ברוב.
וזה שאמר עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, כי דבר זה
למדים מבריאת שמים וארץ שהשי"ת צופה ומביט בטוב

סגולת מצות תפילין

בחור'ל באזונדער, און ער האט געבעטן אז מען זאל זיך מקבל
זיין מען זאל גישט רעדן אין די תפלין.

האב אך אימין געהאט אזוי, ווער ס'האלט די תקנה
טובה, דעם געוואלדיגן דבר טוב, אז ווען ער האט אז די תפלין
רעדט ער גישט נאר תורה אדער תפלה, און ער רעדט גישט
קיין דברים בטלים, ער איז גישט מסיח דעת פון די תפלין, דער
איז זוכה צו מקיים זיין ודברת במ ולא בדברים בטלים, די טעג
וואס מען רעדט גישט מיט די תפלין, ודברת במ און מען רעדט
גישט קיין דברים בטלים, דאס איז א סגולה אז מען זאל קענען
מקיים זיין במשך פונ'ם טאג ודברת במ אין דברי תורה ולא
בדברים בטלים. דער פסוק זאגט והיה לך לאות על ירך ולזכרון
בין עיניך, ס'זאל זיין א זכרון בין עיניך, מען זאל גישט מסיח
דעת זיין, פון די תפלין, פארוואס טאר מען גישט מסיח דעת
זיין, מען זאל גישט רעדן קיין דברים בטלים, כדי מען זאל
גישט קומען צו קיין היסה הדעת, און דורכדעם למען תהי'
תורת ה' בפיך, וועט ער האבן תורת ה' בפיך, און מען וועט
קענען מקיים זיין ודברת במ ולא בדברים בטלים, דורכדעם
וואס מען האלט די תפלין הייליג, מען ווייסט אז מען האט די
תפלין אויפ'ן קאפ, און מען רעדט גישט קיין דברים בטלים.

מתוך ד"ק לתלמידי הישיבת ג' משפטים תש"ע

די תורה זאגט והיו לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך, די
סגולה פון מצות תפילין איז למען תהי תורת ה' בפיך, אז מ'זאל
דורכדעם געדענקען דאס לערנען.

מ'זאגט יעדן טאג ביים דאווענען אשר בחר בנו מכל
העמים ונתן לנו את תורתו, גוים האבן גישט די זכ' צו לערנען
די הייליגע תורה, ווייל ווי קען א בשר ודם זוכה זיין צו
פארשטיין תורה, ס'איז דאך א הימלישע תורה, א גטליכע
תורה, אבער דורך די קדושה פון מצות תפלין וואס מען טוהט
אן אויפ'ן קאפ, די קדושה פון מצות תפלין איז א סגולה, דאס
גיש אריין הייליגקייט אין קאפ, מען זאל קענען פארשטיין
תורה, עס זאל אים אריינגעבן אביסל הייליגקייט אין די מוח, ער
זאל האבן די זכ' ער לערנט א בלאט גמרא, ער זאל פארשטיין
א בלאט גמרא.

אין די פרשיות פון תפלין, איז דא די פרשה פון ואהבת את
ה' אלקיך, דארט שטייט, והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך
היום על לבבך, ס'שטייט ודברת במ בשבתך בביתך, אויף
ודברת במ דרש'נען חז"ל, ודברת במ ולא בדברים בטלים, מען
זאל לערנען, מען זאל רעדן תורה און גישט קיין דברים בטלים.
דער טאטע ז"ל - ווען א בחור איז אריינגעקומען צו אים
ווען ער איז געווארן בר מצוה, האט ער גערעדט צו יעדען

דברי חיזוק והתעוררות

בעת רעוא דרעוין פרשת שמות תשע"א לפ"ק
מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

טיישט ער - דער בני יששכר - שובה ישראל עד ה' אלקיך, זאלסט תשובה טאן עד ה' אלקיך, די מדת ה' אלקיך איז דאך אין סוף און אין גבול, השי"ת האט דאך נישט קיין ענדע, אזוי אויך די רחמנות פון דעם אייבערשטען איז אַן א גבול און אַן א סוף, און השי"ת איז מקבל תשובה אַן א גבול, וויפיל מ'האט נאר נישט חוטא געווען אין געזינדיגט, אז מ'טוהט תשובה איז הקב"ה מקבל די תשובה, אזוי זאגט דער בני יששכר אין די מאמרים אויף חודש תשרי.

איך האב מיט דעם אמאל געזאגט די משנה זאגט רב עקיבא זאגט אין די משנה אין סוף יומא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים - ברענגט רבי עקיבא א פסוק - מקוה ישראל לה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, פונקט אזוי ווי א מקוה איז מטהר את הטמאים, איז הקב"ה מטהר את ישראל יעדער שטעלט זיך וואס איז די דמיון צו א מקוה. נאר לעינינו קען דאס זיין, א מקוה איז מטהר אז איינער איז טמא געווארן און ער טובלט זיך אין א מקוה איז ער זיך מטהר, טאמער איינער איז טמא געווארן אין ער האט זיך גע'טובל'ט אין א מקוה איז ער טהור געווארן, און ער איז נאכאמאל טמא געווארן און ער האט זיך נאכאמאל גע'טובל'ט אין א מקוה איז ער זיך נאכאמאל מטהר, אז ער איז נאכאמאל טמא געווארן און ער האט זיך נאכאמאל גע'טובל'ט איז ער פריש מטהר, ס'האט נישט קיין ענדע וויפיל מאל א מקוה איז מטהר, איינמאל, צוויי צאל, צען מאל, הונדערט מאל, אַן א שיעור וויפיל מאל א מענטש זאל נאר נישט ווערן טמא אז ער טוביל'ט זיך אין מקוה איז ער מטהר, מה מקוה מטהר את הטמאים, מקוה איז מטהר את הטמאים אפילו אסאך מאל, נישט נאר איינמאל נאר אסאך מאל, אף הקב"ה מטהר את ישראל, אזוי אויך איז הקב"ה מטהר אידישע קינדער, נישט נאר איינמאל, צוויי מאל, ס'האט נישט קיין גבול וויפיל מאל א מענטש האט חוטא געווען - געזינדיגט - פאר השי"ת און ער טוהט תשובה, איז הקב"ה מקבל תשובה איינמאל און פינף מאל און צוואנציג מאל וויפיל מאל מ'האט נאר נישט חוטא געווען אלס איז הקב"ה מלא רחמים אין איז מקבל בתשובה פונקט אזוי ווי דאס ערשטע מאל, נישט קיין

מיר געפינען די וואך אין די סדרה ואלה שמות הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. דער זיידע ז"ל אין ייטב לב ברענגט אראפ א רמז אויף די ימי השובבי"ם אויף די ימי התשובה, ואלה שמו'ת בני' איז די ר"ת און די סו"ת תשובה. מצרימה א'ת יעקב איש וביתו באו, איז נאכאמאל די סו"ת תשובה, ער שטעלט זיך וואס איז דאס ענין וואס איז צוויי מאל מרומז דא תשובה, צוויי מאל אין דעם זעלבן פסוק איז מרומז תשובה. - דער דברי יחזקאל זאגט אויך אז רמז דא ואלה שמו'ת בני ישראל הבאים מצרימה איז די ר"ת השבים, אויך ער שטעלט זיך וואס איז דאס ענין וואס די תורה הקדושה איז מרומז דא אויף תשובה. דריי מאל אין דעם פסוק איז מרומז תשובה.

איך האב געקלערט דאס ענין קען זיין אזוי, דער מדרש זאגט כשמך אלקים כן תהלתך - ס'קען אפשר זיין פשט אין מדרש אזוי, שטייט אין בני יששכר אז א איד דארף צו גלייבן אז דער אייבישטער איז מקבל תשובה, א איד דארף צו זיין א מאמין אז השי"ת איז מקבל תשובה, אפילו מ'האט שוין געזינדיגט איינמאל אין מ'האט תשובה געטאן, און מ'האט נאכאמאל תשובה געטאן, מ'האט געזינדיגט אין נאכאמאל תשובה געטוהן זאגט ער א בשר ודם אפילו דער גערסטער בעל רחמנות אז מ'וועט איינמאל חוטא זיין פאר איהם מ'וועט קומען מפי'ס זיין איבער בעטן וועט ער מוחל זיין, ער וועט נאכאמאל חוטא זיין און נאכאמאל מפי'ס זיין וועט ער נאכאמאל מוחל זיין, ס'האט אבער א שיעור איינער איז מער בעל רחמנות וועט ער צוויי מאל מוחל, דריי מאל מוחל זיין וואס מ'האט געטוהן, ס'האט אבער א שיעור און א ערך - זאגט ער - אבער השי"ת איז אין סוף און אין גבול, אזוי ווי זיין נאמען די שם הוי' ווייזט אויף אין סוף און אין גבול, אזוי איז אויך דאס מידות פון השי"ת, די מידת הרחמנות איז אַן א גבול און אַן א סוף, וויפיל מ'זאל נאר נישט חוטא זיך אין מ'זאל קומען און תשובה טאן פאר אייבערשטען, אין נאכאמאל זינדיגן אין נאכאמאל תשובה טאן אפילו הונדערט מאל אין אפילו טויזנט מאל יעדעס מאל אז מ'קומט אין מ'מיינט דאס אמת'דיג הקב"ה איז א בוחן כליות ולב, ער קוקט אריין אין הארץ ער זעט אז מ'מיינט דאס אמת'דיג איז ער אלס מוחל.

טהרת המקוה וייל מ'האט זיך שוק איינמאל גע'טובל'ט יעדעס מאל וואס א איד איז זיך מטהר אין די מקוה איז דאס פריש מטהר כבתחילה, אף הקב"ה מטהר את ישראל. משה רבינו האט געזאגט שלח נא ביד תשלח ביד ר"ע, רבי עקיבא איז דאס מחדש, דאס וואס דער בני יששכר זאגט שובה ישראל עד ה"א כי כשלת בעוונתך נכשל געווארן איינמאל און צוויי מאל שובה ישראל עד ה"א וואס דער אייבישטער איז אין סוף, מקוה ישראל ה', די אפענונג פון אידישע קינדער איז השם, די שם הוי"ה וואס ווייזט היה הוה ויהיה אן א סוף, מקוה ישראל דאס איז די אפענונג, רבי עקיבא פסק'נט און זאגט אז מקוה ישראל דאס איז א אפענונג אזוי ווי א מקוה - ר"ע זאגט דאס - וייל ס'איז ביידע אמת מקוה ישראל ה'.

דאס איז א אפענונג פון אידישע קינדער וואס זיצן אזוי אין כובד הגלות זיי זיצן אזוי אין שווערן גלות, מאכן מיט אזעלכע שווערע נסיונות אפילו ווען א איד בארעכענט זיך שוין ער טוהט שוין תשובה, ס'קומט די זמני התשובה און בארעכענט זיך די חומר העון, מ'זינדיגט ליידער בכובד הנסיונות, דער יצה"ר, דאס ערות הארץ מלעבט אין אזא טמא'ענע מדינה, דער יצה"ר איז אזוי שווער, ס'איז אזעלכע שווערע נסיונות, אפילו ס'עקסטירט שוין אז א איד, ס'געלאנגט שוין פאר א איד ער איז זיך משיים אל הלב התבוננות ער טראכט אריין ווי מ'האלט אביסל אויף דער וועלט, ער מאכט אמאל א חשבון הנפש, ווי אזוי ער זעהט אויס, ווי אזוי זיינע מצוות זעהן אויס, ווי אזוי זיינע עבירות זעהן אויס, ווי אזוי ער איז נוהר געווען אין שמירת עינים, אין טהרת המחשבה, ווי אזוי ער האט זיך אכטונג געגעבן אויף די אויגן, ווי אזוי ער האט זיך אכטונג געגעבן אויף די מחשבה, ווי אזוי ער האט זיך אכטונג געגעבן אויף קדושה צו זיין א ערליכער אפגעהיט'נער איד, ס'כאפט איהם אן א אימה און א פחד מ'דערמאנט זיך דעם חומר הענין, די ספרי קודש זענען אזוי מחמיר, די חומר פון די עבירה איז אזוי גרויס, הרהורי עבירה איז דאך קשה מעבירה, עין רואה ולב חומד וכלי מעשה איז גומר, מ'זיצט נעבעך אין אזא שווערע מדינה, די פריצות איז אזוי געוואלדיג גרויס, די נסיונות זענען געוואלדיג מ'גייט ארויס פון שטוב, מ'דרייט זיך אין די גאסן, דאס ערות הארץ ממש כמעשה ארץ מצרים, אזוי אין טומאת מצרים, אידישע קינדער מאכן מיט אזעלכע שווערע נסיונות, בכל יום ליום מאכן אידישע קינדער מיט נסיונות ממש כיוסף הצדיק בשעתו, אפילו ס'איז שוין עולה בידו צו האבן אביסל אמת'ע התבוננות אן אמת'ע חשבון הנפש און מ'האט חרטה אויף די עבירות

חילוק דאס ערשטע מאל, דאס צווייטע מאל, מקוה איז פונקט אזוי מטהר דאס ערשטע מאל און דאס צוואנציג'סטע מאל הקב"ה איז אויך מטהר את ישראל דאס ערשטע מאל, דאס צווייטע מאל, אפילו מ'האט נאכאמאל געזינדיגט און נאכאמאל תשובה געטוהן אזוי, אן א שיעור אין אן א סוף.

קען זיין אין מדרש שטייט די וואך, משה רבינו האט געזאגט שלח נא ביד תשלח ביד מי, ביד רבי עקיבא. וואס האט ער געוואלט שיקן ביד ר"ע נאר אידן זענען געווען אין מצרים אין זייער א נידעריגע מדריגה ואת ערום ועריה, דער מדרש זאגט וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים, אידן האבן תשובה געטוהן, אפילו די בינונים האבן תשובה געטוהן בינם לבין עצמם, אידן האבן תשובה געטוהן. אמת אידן זענען געווען בשפל המדריגה אבער אידן האבן תשובה געטאן, אבער אידן האבן תשובה געטוהן און נאכדעם נאכאמאל חוטא געווען, און נאכדעם האבן זיי נאכאמאל תשובה געטוהן, ווידער האבן זיי געזינדיגט ווידער זענען זיי נתעורר געווארן צו תשובה, נישט איינמאל נישט צוויי מאל, נאר דריי מאל און אסאך מאל זענען זייער נתעורר צו תשובה, די נסיונות די טומאת מצרים, אידן זענען געווען אין ערות הארץ, דאס האט גורם געווען די געוואלדיגע נסיונות וואס אידן זענען געווען, וירעו אותנו המצרים, דער של"ה הקדוש זאגט וירעו אותנו המצרים די מצרים האבן אונז שלעכט געמאכט, האבן אונז פארדארבן, די מצרים האבן פארדארבן אידישע קינדער, אפילו מ'האט איינמאל תשובה געטוהן, נישט נאכגעלאזט פרעה און די מצרים האבן זיי נאכאמאל פרובירט מיט די כוחות הטומאה נאכאמאל מכשיל צו זיין אידישע קינדער, און נאכדעם האבן מען זיך דאך בארעכנט און זיי האבן נאכאמאל תשובה געטוהן, די מצרים האבן נישט נאכגעלאזט די כוחות הקליפות פון דעם יצה"ר זיי האבן נאכאמאל פרובירט מכשיל צו זיין, און ס'איז זיי נאכאמאל געלונגען מכשיל צו זיין פריש אידישע קינדער, אזוי איז דאס אנגעגאנגען איינמאל און נאכאמאל און נאכאמאל, און משה רבינו האט מורא געהאט, אולי אזוי פיל מאל אפשר וועט שוק נישט נוצן קיין תשובה, דערפאר האט משה רבינו געזאגט שלח נא ביד תשלח ביד ר' עקיבא, דער תנא פון די משנה רבי עקיבא זאגט, מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, אזוי ווי א מקוה את הטמאים מערערע מאל, נישט קיין חילוק ס'איז פונקט אזוי מטהר דאס ערשטע מאל, דאס פופטע מאל דאס הונדערט'סטע מאל, נישט קיין נפק"מ ס'ווערט נישט שוואכער דאס

אזי אָן א שיעור און אָן א סוף, איינמאל און נאכאמאל און נאכאמאל.

דער עיקר איז אז א מענטש דארף דאס צו וויסן ער דארף דאס מיינען אמת'דיגע, ס'איז באקאנט דאס וואס דער הייליגער ר"ר זושא, האט יעדע נאכט איידער ער איז עולה געווען על משכבו, האט ער געליינט ק"ש, ער האט זיך מתוודה געווען יעדע נאכט, האט ער גערעדט אזוי צו זיך, - דער הייליגער ר"ר זושא פלעגט רעדן צו זיך אזוי - זושא זושא ביזט דאך אזוי זינדיג, דו האסטו דאך אזויפיל געזנדיגט, ביז ער האט געזאגט זושא איז זיך מקבל מהיום והלאה, זושא טוהט תשובה, זושא וועט מהיום והלאה שוין מער נישט זנדיגן, זושא וועט שוין ערליך זיין, זושא ווען שוין טוהן דעם רצון ה' בלב שלם, ווידער האט ער געזאגט, זושא זושא, נעכטען האסטו דו דאך אויך אזוי געזאגט און געב א קוק וויאזוי דו זעהסט היינט אויס, - האט ער געזאגט - אמת נעכטן האב איך טאקע אויך אזוי געזאגט, אבער היינט מיין איך עס אמת'דיג נעכטן האב איך געזאגט היינט מיין איך ש'שוין אמת'דיג, מהיום והלאה וועל איך שוין מער נישט זינדיגן, מהיום והלאה וועל איך שוין טוהן דעם רצון ה', אזוי יעדען טאג בכל יום ויום האט דער הייליגער ר"ר זושא זיך מתוודה געווען תשובה געטוהן אויף יעדען טאג, איי וואס איז נעכטען געווען, נעכטען האב איך אויך נאר געזאגט, אבער היינט מיין איך עס שוין אמת'דיג.

דאס דארפן מיר זיך טאקע אויף מתבונן זיך אז ס'איז שוין אזויפיל מאר דורך די ימי השובב"ם, יאר נאך יאר קומט די ימי השובב"ם, יעדעס יאר א מענטש איז זיך מקבל אין די ימי השובב"ם ער וועט שוין זיין ערליך, ער וועט טוהן דעם רצון ה' ער וועט שוין נישט זינדיגן ער וועט שוין אכטונג געבן ער איז מתחרט וואס ער האט חוטא געווען ביז יעצט ער איז זיך מקבל מהיום והלאה אז ער וועט אכטונג געבן, ער וועט אכטונג געבן אויף די אויגן, אכטונג געבן אויף די מחשבות, האבן ערליכע מחשבות, הייליגע אויגן, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ונשמרתם מכל דבר רע שלא ירהר אדם ביום, דאס איז א לאו מ'זאל נישט טראכטן און נישט מהרהר זיין הרהורים אסורים. ער איז זיך מתבונן איך האב דאך פאריגע'ס מאל אויך אזוי געזאגט, וואס איז די עצה, דער הייליגער ר"ר זושא האט געזאגט אמת איך טאקע פאר א יאר אויך אזוי געזאגט איך האב נעכטען אויך אזוי געזאגט אבער נעכטן אבער איך נאר געזאגט, היינט מיין איך דאס שוין אמת'דיג היינט איך דאס א קבלה אמיתית א אמת'דיגע קבלה זיך מקבל בלב שלם מהיום והלאה וועל איך שוין זיין ערליך, מהיום

וואס מ'האט חוטא געווען, און איז מקבל בלב שלם מהיום והלאה וועל איך שוין זיין אפגעדינט, איך וועל שוין אכטונג געבן אויף די אויגן, זיך אכטונג געבן אויף די מחשבה, איך וועל שוין זיין ערליך, זיך שוין פירן בקדושה וטהרה, אמת'דיגע הרטה לשעבר וקבלה טובה להבא, ס'געדארט נישט לאנג, און דער יצה"ר טרעפט זיך שוין זיינע דרכים, און ער איז איהם פריש מכשיל, און ער פאלט אדורך א פרישער נסיון, .. פרישע עבירות שווערע נסיונות, און נאכדעם א פרישע התבוננות, ער איז שוין משים אל הלב ווי האלט מען אויף דער וועלט, מ'דארף אמאל געבן א דין וחשבון אויף יעדען דיבור אויף יעדען מעשה אויף יעדע מחשבה קלה וועט מען דארף געבן א דין וחשבון פאר'ן בורא כל עולמים, לפניו נגלו תעלומות לב הקב"ה ווייסט אלעס, הקב"ה זעהט אלעס, און הקב"ה איז פאר איהם גארנישט פארהוילן, הכל גלוי וידוע לפניו, א מענטש האט אביסל התבוננות אז ער וועט דארפן געבן א דין וחשבון אויף יעדע זאך וואס ער האט געטוהן בגלוי ובסתור, אלעס וואס ער האט געטוהן בגלוי און אלעס וואס ער האט געטוהן בסתר, בשוגג ובמזיד וועט ער געבן א דין וחשבון, ער ווערט אביסל אויפגעווארמט, דאס הארץ ווערט אביסל אויפגעקאכט, ער ווייסט ס'איז נישט הפקר אויף דעם עולם ער דארף געבן א דין וחשבון, אז מ'איז זיך מתבונן און ס'קומט צו הרהור תשובה, ער איז שוין זוכה צו א תשובה ער איז זיך מקבל פון היינט אן. ס'געדארט נישט לאנג קומט ווידער דער יצה"ר און איז ווידער מכשיל אזוי גייט דאס יום אחר יום ביז דער מענטש פאלט אריין אין סבך היאוש, ער זעהט האט שוין איינמאל תשובה געטוהן, און נאכאמאל דורך געפאלן, און נאכאמאל געהאט א נסיון און נאכאמאל נישט געקענט עומד זיין בנסיון, ביז ס'דארכט זיך איהם אז ער חלילה נישט קיין תקומה, ער זעהט אזוי פיל די תשובה האט נישט לאנג אנגעהאלטן.

חלילה אזוי צו זאגן דער תנא רבי עקיבא זאגט מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, אז א איד טוהט אמת'דיג תשובה, א אמת'דיגע הרהור תשובה א אמת'דיגן קרעכצט מיט א צובראכן הארץ. ער איז זיך אמת מתבונן בינו לביין קונו, און אפילו נישט דאס ערשטע מאהל שוין מערערע מאהל ער שוין מהרהר געווען בתשובה דאך האט ער נישט געקענט לאנג אנהאלטן, אבער א מענטש דארף צו וויסן אז הקב"ה איז אל מלא רחמים ס'איז אין סוף צו זיין רחמנות, ממילא אזוי ווי ער איז אין סוף אזוי איז דאס מדת הרחמנות, די מידה וואס איז מקבל תשובה, ימינך פשוטה לקבל שבים,

מקבל תשובה פון אידישע קינדער מ'דארף דאס נאר מיינען בלב שלם מיטן גאנצן הארץ.

השי"ת זאל העלפן מיר שטייען יעצט אין די ימי השובב"ם די ימי התשובה, אזעלכע געהויבענע זמנים מ'קען אזויפיל אויפטוהן, השי"ת זאל העלפן מ'זאל האבן די זכי מ'זאל האבן א ריכטיגע הרהור תשובה א הרהור תשובה אמיתית, הגם מ'טראכט נישט אז ער האט שוין אמאל געטראכט פון תשובה צו טוהן, ער האט שוין געהאט אמאל א הרהור תשובה, א איד שעמדו רגליו על הר סיני און ער ווערט נישט נתעורר אין אזעלכע פאר וואכן, אבער אידן מאמינים בני מאמינים גלייבן אז די ימים זענען מסוגל צו תשובה, ממילא ווערט דאך יעדער איד נתעורר צו תשובה באופן מה הוא איש לפי ערכו, אבער די גרויסע צרה איז אז די תשובה האט נישט קיין אריכות ימים ס'האלט נישט לאנג, השי"ת זאל העלפן אז מ'זאל זוכה תשובה צוטאן א שלימות'דיגע תשובה. - אין זוה"ק אויף איין פלאץ זאגט אז ס'ניצט יא תשובה, אין איין פלאץ זאגט ער אז ס'ניצט נישט תשובה, נאר תיובתא סגי א שטארקע תשובה, וואס הייסט א שטארקע תשובה, א תשובה וואס ס'בלייבט למען יעמדו לימים רבים א תשובה וואס בלייבט לימים רבים, דאס איז א שלימות'דיגע תשובה דאס איז א תיובתא סגי וואס האלט אויף לאנגע טעג דאס איז אויך דער זוה"ק מודה אז ס'נוצט תשובה.

השי"ת זאל העלפן מ'זאל זוכה תשובה צוטוהן מיט א ריכטיגן א אמת'דיגן הרהור תשובה מיט א חרטה לשעבר מיט אן קבלה טובה להבא א קבלה טובה להבא וואס ס'זאל זיך האלטן למען יעמדו ימים רבים, ס'זאל זיין א תיובתא סגי לימים רבים ס'זאל זיך האלטן אויף לאנגע טעג, ס'זאל נישט זיין חוזר לסורו נישט חלילה צוריק גיין, מ'זאל זיך קענען האלטן מיט א שמירה יתירה מ'זאל זיך קענען האלטן אפגהיטן, זיך מתגבר אויף די נסיונות פון דעם יצה"ר. כשמך אלקים כן תהלתך, השי"ת איז א חנון המרבה לסלוח, וואס מיינט מען חנון המרבה לסלוח, וואס איז המרבה, נישט נאר איינמאל נאר אסאך מאל, השי"ת איז מרבה לסלוח, חנון מיט זיין גרויס רחמנות, מידת חנון, חנון המרבה לסלוח. השי"ת זאל מקבל זיין די תשובה פון אידישע קינדער, השי"ת זאל העלפן מ'זאל קענען דבוק זיין אין דרך תשובה זיך צו האלטן אין די דרכי תשובה מ'זאל נישט חוטא זיין, אין דעם זכות וועט דער השי"ת העלפן מיר זאלן זוכה זיין צו התרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

והלוא ועל איך שוין זיין אפגעהיטן צו האבן אפגעהיטענע אויגן אפגעהיטענע מחשבות נישט זיך לאזן פון דעם יצה"ר, קענען צו זיך מתגבר אויף די פתויי היצר מ'זאל זיך קענען מתגבר אויף דעם כח פון יצר.

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה עטליכע מאל אין פסוק איז מרומז דאס ענק פון תשובה צו ווייזן אז הקב"ה איז מקבל תשובה, ואלה שמות, ואלה איז דאך גימטריא מ"ב, דאס איז די מ"ב יום פון די ימי השובב"ם, די זעקס וואכן פון די ימי השובב"ם וואס דער אר"י הק' האט מקבל געווען דאס איז מסוגל פאר תשובה, מ'קען תשובה טוהן בפרט אויף די עניני קדושה, וואס מ'האט ליידער נישט אכטונג געגעבן אין די עניני קדושה, מ'האט פוגם געווען און מ'האט חוטא אין די עניני קדושה, מ'האט חוטא געווען אין פגם פון שמירת העינים, אויף טהרת המחשבה און אלע ענינים וואס מ'האט ליידער חוטא געווען, קומען די ימי השובב"ם די זעקס וואכן וואס דער אר"י הק' זאגט אז ס'איז מסוגל פאר תשובה הקב"ה איז מקבל תשובה פון אידישע קינדער אבער מ'איז זיך מתבונן ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, איינמאל תשובה און נאכאמאל תשובה און נאכאמאל תשובה און נאכאמאל תשובה, מ'האלט שוין נישט ביים ערשטע מאל תשובה אזויפיל מאל תשובה טוהן, מ'האט מקבל געווען מהיום והלאה וועט מ'שוין זיך ערליך, דערווייל האלט מען דארט ווי מ'האט געהאלטן, מ'האט נאך אלץ נישט מתקן געווען די כתמי הנפש מ'האט נאך אלץ נישט זיך פורש געווען דער יצה"ר קומט נאך אלץ, ער איז מכשיל פון פריש, פאלט מען חלילה אריין אין יאוש איך בין שוין אזוי פיל מאל דורך געפאלן, אזוי פיל מאל תשובה געטוהן, און נישט געהאט קיין תקומה דער יצה"ר לאזט נישט נאך, דער יצה"ר איינמאל אין נאכאמאל, איך האב זיך נישט געקענט מתגבר זיין אויפן יצה"ר אפילו נאכדעם וואס מ'האט שוין תשובה געטוהן, זאגט דער מדרש כשמך אלקים כן תהלתך, כשמך אלקים אזוי ווי דער נאמען פון השי"ת וואס האט נישטא קיין גבול, ס'איז נישטא קיין תכלית, און ס'איז נישטא קיים עק, השי"ת איז אין סוף, כן תהלתך אזוי איז אין די מידות פון הייליגען באשעפער איז אויכעט אין סוף אן א גבול, וויפיל מאל מ'האט נאר נישט חוטא געווען און תשובה געטוהן, מ'איז זיך מקבל בלב שלם אז מ'ווייל אמת'דיג תשובה טוהן, און מ'האט דאס שוין אויך גענוצט מ'האט שוין תשובה געטוהן, דאך השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו דער הייליגער באשעפער איז מלא רחמים איז

שמחות אנשי שלומינו קהל עדתינו שיחיו

וויליאמסבורג • בארא פארק • קרית יואל • מאנסי
ליקוואד • מאנטריאל • אוסטרליע

די בכל אתר ואתר בכל מקומות מושבותיהם

בני ברק • אלעד • ירושלים • בית שמש • לאנדא
אנטווערפן • מאנטשעטער • ווען

השמחה במעונם

ברכת מזל טוב

הגנו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנשי שלומינו תומכי וידידי כוללינו הק' די בכל אתר ואתר כא"א בשמו הטוב יבורך

קרית יואל

הולדת הבנים

ר ברוך בוכינגער נ"י
ר מענדל וואלף טייטלבוים נ"י
ר משה יוסף עהרנפעלד נ"י
ר צבי אלימלך קליין נ"י

הולדת הבנות

ר נפתלי הירצקא גראס נ"י
ר אר"ל (בחי"י) הערשקאוויטש נ"י
ר יואל צבי זאבעל נ"י
ר יואל יאקאב נ"י
ר שמעון זאב קליין נ"י
ר ישראל שפיטצער נ"י

הכנסת בנו לעול התורה והמצוות

ר משה הערש בראך נ"י

ירושלים

לנישואי הבת

הרב יחזקאל שרגא וואגשאהל שליט"א

מאנסי

הולדת הבן

ר שאול יחזקאל פערלשטיין הי"ו

בארא פארק

הולדת הבן

ר שלום מיטעלמאן הי"ו

הולדת הבת

ר יוסף קליין הי"ו

בני ברק

הולדת הבנים

ר פנחס האלצער הי"ו
ולאביו ר יצחק אייזק האלצער הי"ו
ולחותו ר' משה יצחק גרינוואלד הי"ו
ולח"ו ר ברוך יואל צבי העלד הי"ו

הולדת הבנות

ר אלעזר אלימלך בלאשטיין הי"ו
ולאביו ר דוד בלאשטיין הי"ו
ולחותו ר' אלי זאב לעווי הי"ו, ווען
ר שמעון דוד דאוידאוויטש הי"ו
ולאביו ר' אלימלך דאוידאוויטש הי"ו
ולחותו ר' ישראל יוסף איידאווער הי"ו
ר יודא ראזמאן הי"ו
ולאביו ר' חיים טובי' ראזמאן הי"ו
ולחותו ר' משה ראטה הי"ו
ולח"ו ר חנני' יו"ט ליפא ראטה הי"ו

הכנסת בנו לעול התורה והמצוות

ר יחזקאל לייב דיטל הי"ו
ולאביו ר' שמואל זאב דיטל הי"ו
ולחותו ר' עדיאל שווארץ הי"ו

וויליאמסבורג

הולדת הבנים

ר' שלמה בערקאוויטש נ"י
ר יואל ב'ר דוד ראזעבערג נ"י
ר יואל ב'ר יאקב ווייס נ"י
ר ישראל הכהן ב'ר ישעי' יצחק רובין נ"י

הולדת הבנות

הרב אהרן כ"ץ שליט"א
ר' ישוע ב'ר מרדכי הערש איינגער נ"י
הרב דוד משה הורוויץ שליט"א
ר' דוד ב'ר משה יוסף מיטעלמאן נ"י
ר' משה ב'ר ישכר דוב ברוך גאלדבערגער
ר' יודא ב'ר יעקב ע"ה מיטעלמאן נ"י

הכנסת בנו לעול התורה והמצוות

מ"ה יעקב בער מאליק הי"ו

לאנדאן

הולדת הבן

ר חיים טוביה ראזמאן
בן ר' יעקב אלימלך ראזמאן הי"ו, בני ברק
חתן ר' ישראל מאיר שרייבער הי"ו

הולדת הבת

ר יודא לייב ביטמאן הי"ו
בן ר' יחמייאל ביטמאן הי"ו, קרית יואל
חתן ר' חיים אלעזר פריעדמאן הי"ו

אירוסים צאצאיהם

הרב זלמן לייב רובין שליט"א, קרית יואל	החתן דוד נ"י	הרב מאיר יחיאל מיכל דייטש שליט"א, מאנסי
ר חיים לייב ווייס נ"י, קרית יואל	החתן יחזקאל שרגא נ"י	ר יצחק וואלערשטיין ע"ה, ירושלים
ר וואלף מענדלדאוויטש נ"י, קרית יואל	החתן חנני' יו"ט ליפא נ"י	ר שמשון מאר קאוויטש נ"י, וויליאמסבורג

נישואי צאצאיהם

ר מענדל הירש ע"ה, קרית יואל	החתן יצחק נ"י	ר חנני' יו"ט ליפא רובין נ"י, וויליאמסבורג
ר יוסף חיים דוב אלעזר נ"י, קרית יואל	החתן קלונימוס קלמן נ"י	ר אברהם אפרים קאלעזר נ"י, בארא פארק

אדער קען מען שיקן דורך א פעקס אדער מייל

a.ch.bnb@gmail.com - FAX: 011-9723-6194389

צו מעלדן א שמחה קען מען זיך פארבינדן צו:

011-972-527648437 און אין אר"י 845-662-5579